

Hebreu kwéry pegwarã epístola aos hebreus

Tuvixave mba'e Cristo Nhandejáry ra'y Nhandejáry rembigwái kwéry-gwi

¹⁻³ Nhandejáry omombe'u uka meme nhandevy ojehegwa nhe'ẽ. Yma va'ekwe gwembigwái kwéry-pe omombe'u uka nhane mo'arandu hagwã. Ko'ã y ae katu omombe'u gwa'ýry tee-pe nhane mo'arandu hagwã ta'ýry. Yma, yma va'ekwe heta eterei oiko inhe'ẽ-py omombe'u va'ety. Ha Nhandejáry omombe'u uka va'ekwe íxupe kwéry. Upéi ha'e kwéry omombe'u jevy nhane rembypy-pe inhe'ẽ. Nomombe'upáiry Nhandejáry nhe'ẽ. Íxupe omombe'u uka hagwarami ae, ha'e kwéry omombe'u jevy nhane rembypy-pe. Nhandejáry ohexa uka íxupe kwéry hembixagwe omombe'u jevy hagwã. Ohendu uka ave íxupe kwéry hemiendukwe ndukwe omombe'u jevy hagwã. Gwembigwái meme oiporu va'ekwe nhane mo'arandu hagwã. Ha ãy katu gwa'ýry tee-pe omombe'u ukapa nhane mo'arandu hagwã. ãy ta'ýry tee omombe'u va'ety ramo opyta. Gwu-gwi ohendu va'ekwe omombe'u. Ha'e Nhandejáry rembiporavo opamba'e jaryrã voi. Íxupe ae Nhandejáry ojapo uka ko yvy, áry, ygwasu ave. Gwa'ýry reko-rehe ombojekwaa-ma gweko porã teeha. Gwu rekoharamima voi ave oiko ta'ýry. Heko ambue e'ỹ va'e voi-ma ha'e. Onhe'ẽ-py entéro mba'e omoingo

meme ta'ýry. Imbaraete tee voi inhe'ẽ. Ha'e omopotĩ va'ekwe nhande py'a jajejavy rire. Ha upe rire katu oho jevy yváy-py ogwapy hagwã. Nhandejáry, upe Tupãgwasu tee tuvixave va'e yke-rehe ijakatúa-koty ogwapy-ma oĩ-vy. ⁴ “Xe rembigwái” nde'íry íxupe Nhandejáry. “Xe ra'y” he'i ae íxupe. Upéixa ramo ombotuvixave mba'e íxupe. Ha gwembigwái kwéry yváy pygwa-pe katu, nombotuvixa mba'e etéiry Nhandejáry. Upéa-gwi Nhandejáry rembigwái pa'ũ-my ndogwapýi voi ha'e. Nhandejáry yke-rehe ae ogwapy oĩ-vy. ⁵ Ha Nhandejáry gwembigwái kwéry-pe katu nde'íry:

“Nde ko xe ra'y tee voi”

nde'íry íxupe kwéry.

“Ko'ãy katu amombe'u-ta enterovéa-pe. Ko va'e xe ra'y tee voiha”

nde'íry ave gwembigwái kwéry-rehe.

“Areko va'erã íxupe túvy-rami. Xe ra'y ramo oiko va'erã”*

nde'íry ave araka'e Nhandejáry gwembigwái kwéry-rehe. Upéa-gwi tuvixave mba'e Nhandejáry ra'y Nhandejáry rembigwái kwéry-gwi. ⁶ Upéi he'i ave araka'e Nhandejáry:

“Tomboete katu íxupe entéro xe rembigwái gwive”*

he'i araka'e Nhandejáry gwa'ýry-rehe ko yvy-py imbou-vy. ⁷ Ha hembigwái kwéry-rehe katu he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ a-rami:

“Hemimondo va'e, omondo íxupe Nhandejáry yvytu ramo. Tata rendy-rami rei voi hembigwái oiko”*

* 1:5 Sl 2.7; 2 Sm 7.14 * 1:6 Dt 32.43 * 1:7 Sl 104.4

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. ⁸ Ha Nhandejáry ra'y-rehe katu he'i:

“Ore Járy, ereiko meme va'erã ore ruvixa ramo. Erepa e'ỹ reheve ereiko meme va'erã” he'i. “Eremanda porã meme va'erã ore-rehe kwéry. Ore rembiapo apokwe-rehe ore rereko va'erã” he'i. ⁹ “Hembiapo porã va'e erejohu porã íxupe. Ha hembiapo vai va'e katu nande a'éiry hese. Upéa-gwi Nhandejáry nde Járy nde poravo-ma. Ne mbovy'a verei hagwã ne irũ gwéry-gwi nde poravo-ma. Ne irũ ovy'a ramo jepe, nome'ẽiry joty íxupe nde vy'aha-rami Nhandejáry”*

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ Nhandejáry ra'y-rehe. ¹⁰ Upéi he'i jevy Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

“Yma va'ekwe, ore Járy, erejapo va'ekwe ko yvy. Áry ave ne rembiapokwe voi. ¹¹⁻¹² Onhehundi va'erã ne rembiapokwe ha nde katu nerenhehundíry va'erã voi. Erepa e'ỹ reheve ereikove va'erã. Nhande ao osorove rove. Upéi nhamboyke íxupe. Upe rire nhahekoviarõ va'erã íxupe. Upéixa ete nhande ao tuja-rami ko yvy áry ndive itujave jave va'erã” he'i. “Upéi hekoviarõ-vy eremboyke-ma va'erã erejapo va'ekwe. Ha nde katu erenhehekoviarõ e'ỹ va'erã voi. Eremanotaha áry nogwahẽ mo'ávéma va'erã nde-vy” he'i. “Ereikove meme va'erã”*

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ Nhandejáry ra'y Hesu-rehe.

* **1:9** Sl 45.6-7 * **1:11-12** Sl 102.25-27

¹³ Ha ndaha'úi gwembigwái kwéry-pe ha'e he'i:
 “Egwapy katu xe yke-rehe, xe akatúa-koty. Xe
 orombopu'aka va'erã nde a'e'ÿha-rehe.
 Orombopu'aka peve eregwapy va'erã erei-
 vy xe yke-rehe”*

he'i ramo Nhandejáry ndaha'úi hembigwái peg-
 warã. Gwa'ýry tee pegwarã nhe'ẽ ae upe va'e.
¹⁴ Ha Nhandejáry rembigwái yváy pygwa, jahexa
 e'ÿ va'e katu, hemimbou nhane pytygwõ hagwã
 voi ombou. Gwemiresende senderã-rehe ombou.*

2

Ndaipóri Cristo-rami nhane resendeharã

¹ Ndoikóiry Cristo-rami nhane resendeharã.
 Upéa-gwi ma'erã nerehendú porãiry nhe'ẽ porã
 nde-vy omombe'u va'ekwe. Iporã katu nhahendu
 meme upe nhe'ẽ jajelesa rerova e'ÿ hagwã íxugwi,
 pono nhakanhy kanóa-rami y-rupi ojererosyry
 uka oho-vy va'e-rami. ² Yma araka'e yváy pygwa
 omombe'u araka'e nhane ramói amyri-pe. Nhande-
 járy nhe'ẽ omombe'u araka'e. Imbaraete he'i
 va'ekwe. Upéa-gwi inhe'ẽ-rehe opyrũ va'e gwive,
 inhe'ẽ renduse e'ÿha va'e gwive, ogwereco asy
 va'ekwe íxupe Nhandejáry hembiapokwe-rehe.
³ Ha upe rire katu ojekwaa-ma oĩ-vy va'ekwe
 nhane resendeharã. Ha'eixagwa ndaipóri. Upéa-
 gwi nhapena e'ÿ ramo hese, ndoikói ni peteĩ
 nhane resendeharã. Heseve'ÿ ndaipóri nhane re-
 sende va'erã. Aipo ramo, mbava'e-rami po nhane
 resende va'erã. Nhanhehundipa-ma va'erã voi
 nhande kwéry. Ha Nhandejáry Hesu ha'e ae onhe'ẽ

* **1:13** Sl 110.1 * **1:14** Ef 2.11-22; Cl 1.15-23

ojéhegwi omombe'u ranhe va'ekwe nhande-vy nhane resende hagwã. Ha henduhare he'i, "Anhetegwa tee voi" he'i va'ekwe nhande-vy inhe'ẽ-rehe. ⁴ Upe ramo Nhandejáry oikwaa uka ave nhande-vy inhe'ẽ anhetegwa voiha. Heroviapyrã-rupi hembiaapo porã va'ekwe. Jahexa e'ÿ va'e ohexa uka nhande-vy. Hexapyrã-rupi hembiaapo porã porã va'ekwe. Ha Nhe'ẽ Marangatu tee va'e katu peteĩ teĩ nhande reko rekorã ome'ẽ me'ẽ va'ekwe nhande-vy. Hemimbota-rupi ome'ẽ nhande-vy nhande reko rekorã jaikwaa hagwã inhe'ẽ anhetegwa voiha.

*Nhande rekoha-rami oiko va'ekwe Hesu Cristo
nhande rape járy ramo
(Fp 2.5-9)*

⁵ Ñy oromombe'u-ta peẽ-my ko yvy rehegwa, Nhandejáry remimoatyrõmba va'erã. He'i ramo: "Pende pu'aka va'erã xe amoatyrõmba va'erã-rehe" ndaha'úi gwembigwái-pe he'i upéa. Kente kwéry-pe ae he'i va'ekwe:

"Nde pu'aka va'erã hese"

he'i va'ekwe yvy ipyahu va'erã-rehe. ⁶ Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ a-rami:

"Ore Járy, ore kwéry ndaha'úi ore tuvixave va'e.

Ha ne mandu'a porã joty ore-rehe. Teko rei ramo jepe ore, erepena joty ore-rehe.

⁷ Sapy'a ete eremboeteve ne rembigwái kwéry yváy pygwa-pe. Ha upe rire katu ore momba'egwasu-ma va'ekwe, ore mbo-tuvixa mba'e ete voi va'ekwe. ⁸ Entéro mba'e jaryrã ore moingo-ma va'ekwe, he'i Nhandejáry-pe."

Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ kente kwéry-rehe. Pejeapysaka katu upe Nhandejáry kwatia nhe'ẽ-rehe:

“Opamba'e jaryrã ore moingo-ma”

he'i voi Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. Ha opamba'e katu entéro mba'e-pe gwive he'ise. Ha ko'anga katu ne'írã ojekwaa hexapyrã-rupi nhande entéro mba'e járy ramo jaikomaha. ⁹ Ha upe nhande ramigwa Hesu katu, jahexa kwaa voi hese hekoha porã tee voiha. Sapy'a etema Nhandejáry hakate'ỹve gwembigwái yváy pygwa kwéry-rehe. Oipota ohasa asy Hesu nhande-rehe ha-py. Nhande rovasase voi Nhandejáry nhande rexakwaa rei-vy. Upéa-rehe ojejuka uka va'ekwe Hesu nhande-rehe ha-py. Nhande rekovía omano va'ekwe. Upéa-gwi ãy omomba'egwasu jevy-ma íxupe Nhandejáry. “Nde ko tuvixave mba'e va'e voi” he'i Hesu-pe. Mburuvixagwasu-ramo ogwereco íxupe.* ¹⁰ Iporã katu Nhandejáry ogwereco upéixa gwa'ýry. Entéro mba'e moingohaty voi Nhandejáry. Ojéupe gwarã omoingopa va'ekwe. Ogwenogwahẽse heru-vy ojéupe gwe'ýi kwéry hendive oiko porã hagwã heko tee-rupi. Upéa-gwi: “Iporã katu” he'i, “Erehasa asy nde eremboagwyje hagwã xe nhe'ẽ, ereiko hagwã kente kwéry resende teeha ramo, hape járy ramo ave, ereru hagwã xe-vy xe re'ýi kwéry-pe gwive” he'i Hesu-pe Nhandejáry. ¹¹ Ha nhane mopotĩ va'e Hesu Ru, ha'e Nhandejáry voi. Nhane mopotĩ rire nhande Ru ramo oiko ave Nhandejáry. Hesu Ru nhande Ru voi ave. Upéa-gwi Hesu Nhandejáry ra'y tee ramo jepe,

* 2:9 Sl 8.4-6

“Xe ryvy kwéry, xe reindy kwéry” he'i joty va'erã nhande-rehe kwéry. Nanhamotĩry nhande Ryke'y-pe. Nahakate'ỹiry ójehe. “Xe ryvy kwéry, xe reindy kwéry” he'i ramo nhande-vy, ndojehekorenótĩry nhandéhegwi. ¹² Upéixa he'i Hesu nhe'ẽ kwatia-rehe onhemoĩ va'ekwe:

“Amombe'u-ta nde rehegwa xe ryvy kwéry-pe.

Atýra-py aporahéi-ta oromboete-vy”*

he'i ójehe Hesu Nhandejáry-pe. ¹³ Upéi he'i jevy:

“Ajerovia-ma aĩ-vy va'erã hese”

he'i Nhandejáry-rehe Hesu. Upéi he'i jevy:

“Nhandejáry ra'y kwéry, gwĩ omonhangareko uka xe-vy va'e katu amoirũ-ma xe”*

he'i va'ekwe ohai-vy Hesu nhe'ẽ kwatia-rehe.

¹⁴ Ha nhande kwéry katu, Nhandejáry reko rupi e'ỹ jaiko. Nhandejáry reko e'ỹ nhande jareko. Teko rei voi nhande. Ha, “Xe ryvy” he'i joty nhande-vy Hesu. He'ýi kwéry voi nhande. Upéa-gwi ha'e katu oiko-ma ave nhande rugwy re'ýi ramo. Ojejuka ukase omosẽ hagwã anháy ruvixa pono anháy ipu'aka gwĩ omano va'erã-rehe, imongyhyje-vy íxupe kwéry. ¹⁵ Oresendese katu gwĩ ójehe imytu'e'ỹ va'e-pe gwive. Imitã gwive ndaipu'akáiry ójehe ojei hagwã anháy ruvixa po-gwi. Upeixagwa kente-pe oresendese voi. ¹⁶ Pejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe. Gwĩ ójehe ipu'aka e'ỹ va'e-pe, Hesu oipytygwõ voi. Ndaha'úi yváy pygwa hemipytygwõ va'e. Nhande kwéry, Abraão remiarirõ joapyri pyri va'e-pe ae oipytygwõ. ¹⁷ Nhane pytygwõse-gwi, nhande rekoha-ramima oiko va'ekwe. Nhande reko

* **2:12** Sl 22.22 * **2:13** Is 8.17-18

ra'ãmba voi va'ekwe. Jaikoha-ramima ha'e oiko ave voi va'ekwe. Nhande-vy ojehu va'e gwive, ojehu ave íxupe. Nhande-rami oiko. Tyvúry kwéry-rami, heindy kwéry-rami ha'e oiko-ma va'ekwe. Oikose va'ekwe nhande-vy gwarã pa'i ruvixagwasu-rami, nhande poriahuverekoharã. Hese jajerovia va'erã oiko va'ekwe pa'i ruvixagwasu-rami. Oipotagwi Nhandejáry nhane renogwahẽ íxupe oiko va'ekwe pa'i ruvixagwasu-rami. Ha'e omboykese nhandéhegwi nhane rembiapo vai va'ekwe Nhandejáry ndive nhande joja hagwã jaiko-vy.¹⁸ Ha'e katu nhande-rami ojerereko asy va'ekwe ombojejavyse mo'ã íxupe-gwi anháy ruvixa. Upéa-gwi ãy ha'e nhane pytygwõ kwaa voi. Ha'e-rami ramo, nhane mbojejavy javyse jevy ramo anháy, ha'e nhane pytygwõ kwaa voi pono jajejavy.

3

Hesu onhemboeteve va'e Moisés amyri-gwi

¹ ãy, xe re'ýi kwéry, Nhandejáry re'ýi voi peẽ. Pende reko marangatu va'e. Hemienói voi peẽ yváy-py peiko hagwã. Pene arandu kena peikwaa hagwã Hesu rehegwa nhe'ẽ. Ha'e Nhandejáry remimbou pa'i ruvixagwasu-rami. Upéa rehegwa nhamombe'u jaiko-vy. ² Hembiaaporã Nhandejáry remime'ëgwe ojaopopa voi. Ndaipóri ojapo e'ỹ va'e. Ha'e-rami Moisés amyri ave hembiaopo gwive ojaopopa, Nhandejáry re'ýi-rehe omba'apovy.* ³ Ha, “Nhande moingovehare nhamboeteve voi hemimoingove-gwi” ja'e. Upéixa ramo, iporã

* 3:2 Nm 12.7

katu nhamboete Moisés-pe. Ha Hesu katu iporã nhambotuvixa eteve íxupe. ⁴ Ndoikói hemimoin-gove va'e omoingovehaty e'ỹ reheve. Ha enterove va'e moingovehaty va'e voi Nhandejáry. ⁵ Ha Moisés Nhandejáry rembigwái ramo rei oiko va'ekwe. Ojapopa va'ekwe ha'e gwembiaporã Nhandejáry re'ýi-rehe omba'apo-vy. “Emombe'u katu atýra-py eremombe'u hagwã ha'e va'erã” he'i va'ekwe íxupe Nhandejáry. ⁶ Ha Cristo katu ta'ýry tee voi. Ojapopa íxupe he'i va'ekwe Nhandejáry, Nhandejáry re'ýi kwéry-rehe onhangareko-vy. Nhandejáry re'ýi tee voi nhande kwéry ave. Nhande kyhyje e'ỹ ramo, Hesu ogwahẽ jevytaha javy'a meme ramo nhaha'arõ tee-vy, he'ýi tee voi nhande.

Aníke pejehesa rerova teĩ Cristo-gwi

⁷ Pejeapysaka katu Nhandejáry kwatia nhe'ẽ-rehe, Nhe'ẽ Marangatu tee va'e he'i va'ekwe-rehe pejeapysaka. Yma he'i va'ekwe a-rami voi:

“Ko'ã Nhandejáry nhe'ẽ pehendú ramo, ⁸ ani ijapysa e'ỹ va'e-rami peiko teĩ. Yma va'ekwe pene ramoigwasu kwéry yma gware nohenduséiry va'ekwe Nhandejáry nhe'ẽ. Tekwaty e'ỹ-my oiko jave, ombovyte vyte va'ekwe Nhandejáry-pe. Ani peiko teĩ ha'e kwéry heko-rupi”

he'i myamyri pene ramoigwasu kwéry-rehe.

⁹ “Upe-py tekwaty e'ỹ-my xe mbovyte vyte va'ekwe pene ramói nhagwe va'ekwe: Nhahendu e'ỹ ramo jepe, ndogweropoxýi arã nhane rembiapo Nhandejáry, he'i mo'ã xe-rehe hikwái” he'i. “Quarenta ro'y xe

rembiapo porã porã rexahare voi pene ramói. Hexapyrã-rupi xe rembiapo porã ramo jepe, xe mbovyte vyte xe rendu e'ÿ-vy. ¹⁰ Upéa-rehe ha'e xejéupe, Areko asy va'erã íxupe kwéry hembiapokwe-rehe. Xéhegwi ojehesa rerova meme oiko-vy. Ndohoséi tape porã-rupi. Tekoha porã-rehe, Tekoha porã, nde'íry. Aipo ramo, amoingo asy va'erã íxupe kwéry hembiaporehe. ¹¹ Upéixa ramo ha'e ete-ma xejéupe, Ndopytavéi-ma va'erã xe aime ha-py xe ndive opytu'u hagwã. Areko asy va'erã íxupe kwéry hembiaporehe, ha'e xejéupe, he'i Nhandejáry nhane ramói amyri kwéry-rehe.”*

Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë nhane ramoigwasu-rehe.* ¹² Upéixa ramo, xe re'ýi kwéry, “Xáke” peje katu pendéjehe. Ndaipotái pene pa'ũ-my hekoha vai va'e, herovia e'ÿha pene pa'ũ-my ndaipotái. Upe va'e ojehesa rerova arã Nhandejáry hekove tee va'e-gwi. Nhande reko irũ-gwi ojehesa rerova va'erã. ¹³ Aipota ae penhemonhe'ë nhe'ë meme ojóupe: “Ani peiko teĩ ijapysa e'ÿ va'e-rami. Ani pene mbotavy teĩ anháy pene mbojejavy uka hagwã” peje katu ojóupe. Ko'ë ko'ë penhemonhe'ë ojóupe peiko-vy. Onhe'ë vyteri jave nhande-vy Nhandejáry, “Ãy voi” peje. “Ãy voi pehendu katu ko'ã omombe'u va'e” peje katu ojóupe. ¹⁴ Ãy Cristo re'ýi voi nhande. Arema jajerovia tee jaiko-vy hese. Ha ndajajerevéi ramo íxugwi nhamano peve, he'ýi teerã voi jaiko

* **3:11** Nm 14.22-23; Jd 5 * **3:11** Sl 95.7-11

íxupe nhande. Ndajajehesa rerova ukái ramo íxugwi, jatopa peve íxupe, he'yí teerã voi jaiko íxupe nhande. Upéa-gwi aníke penhemonhe'ẽ e'yẽ teĩ ojóupe. ¹⁵ A-rami he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

“Ko'ã, Nhandejáry nhe'ẽ pehendu ramo, ani kena erenhembohesae sae teĩ inhe'ẽ rendusere'y-vy. Yma va'ekwe myamyri pene ramói nohenduséiry va'ekwe Nhandejáry nhe'ẽ. Ani peẽ peiko teĩ heko kwéry-rupi”*

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. ¹⁶ Upéa kwatia nhe'ẽ-rehe pejeapysaka katu. Kiva'e po yma gware Nhandejáry nhe'ẽ renduse e'yha, amombe'u-ta peẽ-my. Gwĩ Egito yvy-gwi Moisés rembiera-hakwe gwive voi. ¹⁷ Upéi kiva'e rembiapo yma gware po Nhandejáry rembiereko asy quarenta ro'y va'e amombe'u-ta peẽ-my. Gwĩ ojevavy va'ekwe voi. Omano hagwe-py upe-py rei opyta va'ekwe hetekwe tekваты e'y-my. ¹⁸ Upéi kiva'e-pe po, “Ndapeikovéi-ma va'erã xe aime ha-py xe ndive petongea hagwã” nde'i reíry, amombe'u-ta peẽ-my. Inhe'ẽ renduse e'yha-pe he'i upéa. ¹⁹ Upéixa ramo ma'erã po ndoikovéi-ma Nhandejáry ndive, jaikwaa-ma voi. Ndogweroviái-gwi íxupe ndoikóiry hendive.*

4

¹ Upéa-gwi nhanhangareko porã katu nhandéjehe. Nhandendu katu Nhandejáry nhe'ẽ:

“Peiko va'erã xe aime ha-py xe ndive pepytu'u hagwã”

* **3:15** Sl 95.7-8 * **3:19** Nm 14.1-35

he'i ete va'ekwe nhande-vy Nhandejáry. Upéa nhe'ẽ imbaraeete joty. Upéa-gwi xáke, ani erejere teĩ íxugwi. Nhanhangareko porã katu nhandéjehe jarovia tee hagwã. Ndooripotái he'i para'e penderhe: “Kóa ndoikovéi-ma va'erã Nhandejáry ndive hendive opytu'u hagwã. Upéa ndoiko mo'ãvéi-ma va'erã hendive” upéa ndooripotái he'i penderhe kwéry. ² Yma gware-pe omombe'u va'ekwe upe nhe'ẽ porã. Áy omombe'u hagwe-rami íxupe, omombe'u nhande-vy ave. Yma gware-pe omombe'u rei nipo ra'e. Ndogweroviái araka'e hemimombe'u. ³ Ha nhande kwéry jarovia va'e katu jaiko-ma va'erã Nhandejáry ndive japytu'u hagwã hendive. Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ inhe'ẽ rendu e'ýhare-rehe:

“Ha'e ete-ma xejeupe. Ha'e kwéry ndopytái va'erã xe aime ha-py xe ndive otongea hagwã.

Areko asy va'erã íxupe, ha'e xejeupe.”*

Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ yma gware-rehe. Yma ete araka'e japytu'u hagwã ojaopapa ramo jepe Nhandejáry, he'i joty upéa. Ojapo rire ko mundo, ojaopapa-ma voi. Ndaiporivéi-ma ojaopapa va'erã. ⁴ Oĩ Nhandejáry kwatia nhe'ẽ he'i va'e arami sete aryha-rehe:

“Sete aryha-py opytu'u-ma Nhandejáry omba'apoha-gwi”*

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. ⁵ Upéi he'i jevy Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

“Ha'e kwéry naxe moirũi va'erã voi xe ndive otongea hagwã”*

* 4:3 Sl 95.11 * 4:4 Gn 2.2 * 4:5 Sl 95.11

he'i onhe'ẽ rendu e'ỹhare-rehe. ⁶ Upéixa gwĩ upe nhe'ẽ porã rendu ranhehare rei katu, nomoirũi-ma Nhandejáry-pe opytu'u hagwã hendive. Ndogweroviái-gwi araka'e nomoirũiry íxupe. Ha oĩ joty inhirurã, “Iporã pepytu'u Nhandejáry ndive” he'i va'erã íxupe oĩ joty. Upéa jaikwaa voi. ⁷ Nhandejáry omoĩ jevy-ma nhande-vy japytu'uha óra. “Ko'ãy” he'i-gwi Davi amyri Nhandejáry nhe'ẽ-py, jaikwaa voi. Upéa-gwi oĩ joty opytu'uharã. Ha Nhandejáry nhe'ẽ renduse e'ỹhare omano are rire katu, omombe'u va'ekwe nhande-vy Davi amyri Nhandejáry nhe'ẽ-py, kwatia-rehe omoĩ-vy onhe'ẽ: “Ko'ãy inhe'ẽ pehenduru ramo, ani ijapysa e'ỹ va'erami peiko teĩ.”*

Upéixa he'i va'ekwe Davi Nhandejáry nhe'ẽ-py. Upéa nhe'ẽ amombe'u kuri peẽ-my. ⁸ ãy oĩ he'i va'erã mo'ã: “Josué amyri ko omombytu'uma va'ekwe nhane ramoigwasu kwéry-pe” he'i va'erã mo'ã. Ha nomombytu'uíry íxupe kwéry va'ekwe. Josué omombytu'uru ramo íxupe kwéry ra'e, “Amoĩ jevy-ta pepytu'u hagwã óra” nde'íry arã ra'e Nhandejáry.* ⁹ Upéa-gwi oĩ joty nhande Nhandejáry re'ýi pegwarã japytu'u hagwã ha'óra nhamoirũ hagwã Nhandejáry-pe japytu'uru meme hagwã. ¹⁰ Nhandejáry-pe nhamoirũ va'e gwive japytu'uru hagwã nanhamba'apovéi-ma va'erã. Nhandejáry opytu'uru hagwe-rami ave japytu'uru va'erã nhande. ¹¹ Aníke nhande kaigwe teĩ. Nhamoirũ katu Nhandejáry-pe nhane kyre'ỹ reheve, japytu'uru hagwã hendive. Aníke nhande nhaheko ra'ã teĩ ni peteĩ yma gware inhe'ẽ

* 4:7 Sl 95.7-8 * 4:8 Dt 31.7; Js 22.4

renduse e'ỹ va'e-pe. Ha'e kwéry heko-rupi jarovia e'ỹ ramo katu, ndikatúi nhamoirũ Nhandejáry-pe japytu'u hagwã hendive. Nhanhehundi arã. ¹² Ha Nhandejáry nhe'ẽ tekove oikoha-rami oiko. Opa-rupi oho. Okanhy va'e gwive ombojekwaa uka. Ha kyse hãï joja va'e katu, nhande kutupa voi. Nhande kutu nhande rete gwive, nhande py'a gwive jepe nhande kutu ave. Upéixa upe kyse-rami Nhandejáry nhe'ẽ. Ombojekwaa ukave kave entéro nhande py'apy-py oĩ va'e gwive. Ndaipóri nhande py'a-py, nhande rete-rehe ave okanhy va'e íxugwi. Ojohupa nhande rete-rehe nhande py'a-rehe ave. Pya'e ohexa kwaa nhande-rehe nhande rekoha. Jajapose va'e ave oikwaapa voi. Ndikatúi mba'eve okanhy íxugwi. ¹³ Hemimoingove gwive ojekwaapa Nhandejáry resa-py. Ha'e katu nhane monhe'ẽ uka va'erã gwovagwy-py, nhane monhe'ẽ uka va'erã peteĩ teĩ nhande kwéry-pe. Upéa-gwi nhangareko porã katu nhandéjehe ani hagwã nahenduse e'ỹ inhe'ẽ. Jarovia tee joty inhe'ẽ.

Pa'i ruvixagwasu-rami voi Hesu

¹⁴ Ha Hesu katu Nhandejáry ra'y tee voi. Ha'e ohasa va'ekwe oho-vy yváy-py. Nhande-rehe koty imarangatu ete va'e-py oikeha-rami pa'i ruvixagwasu, oike ave yváy-py Hesu. Nhande-rehe oho upe-py pa'i ruvixagwasu-rami. Upéa-gwi ani pemombe'u e'ỹ teĩ atýra-py Hesu rehegwa nhe'ẽ. Perovia porã tee katu íxupe. ¹⁵ Ha'e onhangareko porã nhande-rehe pa'i ruvixagwasu-rami. Oiko ramo va'ekwe ko yvy-py, nhande-rami oiko va'ekwe. Nhande mbojejavyseha-rami

ave, ombojejavyse mo'ã va'ekwe oiko-vy íxupe Satanás. Nhande-rami jepe oiko va'ekwe, ndojejavýi joty voi oiko-vy va'ekwe. Upéa-gwi hape-gwi nhande resa rerova ukase ramo, nhande poriahuvereko kwaa voi ha'e. Jahasa asy jave, nhande, ha'e imandu'a gwekokwe-rehe nhande poriahuvereko-vy. ¹⁶ Upéa-gwi nhamoirũ katu Hesu-pe. Ha'e ogwapy haty-py ogwapy oĩ-vy. Nhatĩ e'ỹ reheve nhamoirũ íxupe nhande rexakwaa reihaty-pe. Nhande poriahuvereko va'erã. Nhaikotevẽ ramo, ha'e nhane pytygwõ va'e voi.

5

¹ Ko'ánga amombe'u-ta peẽ-my pa'i ruvixagwasu rehegwa nhe'ẽ Hesu-pe pemoirũ hagwã peĩ e'ỹ reheve. Nhane pa'ũ-gwi ojeporavo pa'i ruvixagwasurã. Upéi nhamoĩ íxupe nhande rekovía omba'apo hagwã Nhandejáry-pe. Jaipota ome'ẽ Nhandejáry-pe hemimbota. Jaipota ome'ẽ íxupe ijukapyrã pono nhande rereko asy, hekovía omboyke hagwã nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe. ² Upe pa'i ruvixagwasu ko vvy pygwa nhande-rami ojejavý va'e. Ohekombo'ese íxupe ave anháy ohesa rerova uka hagwã ójehe. Nhande kwéry-rami oiko-gwi, oiporiahuvereko kwaa ojejavý va'e-pe. Hi'arandu e'ỹ va'e-pe ae ogwereco porã. ³ Upéixa ramo ome'ẽ-ta ramo Nhandejáry-pe nhane rembiapo vaikwe-rehe ijukapyrã, tome'ẽ ranhe ave ójehe ójehe gwarã.

⁴ Ndoikói avave pa'i ruvixagwasu ramo ojehegwi rei. Onhemboete ukase-gwi rei ndoikói. Ohenói ae íxupe Nhandejáry pa'i ruvixagwasu ramo oiko

hagwã. Upéixa voi ohenói va'ekwe myamyri Arão pa'i ruvixagwasu oiko hagwã.*

⁵ Upéixa ete Cristo ave katu Nhandejáry remienói voi. Ndoikói pa'i ruvixagwasu-rami onhemboete ukase-gwi. Nhandejáry remimoingo ae voi ha'e. Upéixa he'i Cristo-rehe Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

“Nde ko xe ra'y tee voi. Ko'ãy katu amombe'u-ta enterová-pe: Ko va'e xe ra'y tee voi”*

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. ⁶ Upéi he'i jevy Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

“Nde ko ereiko meme va'erã pa'i ruvixagwasu-rami. Myamyri Melquisedeque reko-rupi ereiko va'erã opa e'ỹ reheve”*

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. Upéixa ramo onhe'ẽ-py mante ndoikóiry voi pa'i ruvixagwasu-rami. Nhandejáry remimoingo ae. ⁷ Oiko jave va'ekwe nhande-rami ko yvy ári, ojerure rure Nhandejáry-pe onhe'ẽ omondo mondo-vy. Hasẽ jave ojerure íxupe. Nomanoséi-gwi ojahe'o-vy ojerure ojéupe oresende kwaa va'e-pe. Oração ojapo ramo, ohendu inhe'ẽ Túvy. Gwu remimbota ojapose-gwi, ohendu voi gwa'ýry nhe'ẽ ave Túvy. Nomanoséi jepe, ojapose joty Gwu-pe hemimbota.

⁸ Ta'ýry jepe, ohasa asy oiko-vy. Ohasa asy jave Gwu reko rupive pive-ma oiko, Gwu remimbota gwive ojapopa ete-ma oiko-vy. ⁹ Ha upe rire katu Nhandejáry he'i va'ekwe íxupe onhemboagwyje rire, oiko-ma inhe'ẽ renduha gwive resende-harã. Nhane moingoveharã oiko, hendive jaiko meme ete hagwã. ¹⁰ Ha'e Nhandejáry remimoĩ pa'i

* 5:4 Êx 28.1 * 5:5 Sl 2.7 * 5:6 Sl 110.4

ruvixagwasu-rami oiko hagwã, Melquisedeque reko-rupi oiko hagwã hemimoĩ voi.

Penhangareko katu pendéjehe pono pejehesa rerova uka

(1 Co 3.1-2; 14.20; Ef 4.14-15)

¹¹ Heta oĩ Melquisedeque rehegwa nhe'ẽ oro-mombe'u va'erã. Ha ko'ánga katu hasy xe-vy aik-waa uka hagwã peẽ-my Melquisedeque rehegwa nhe'ẽ, napene arandu porãvéiry-gwi. ¹²⁻¹⁴ Are-ma aikwaa uka uka mo'ã peẽ-my aiko-vy. Ma'erã ndapeikwaái araka'e. Ma'erã ndapeikwaa ukái araka'e pende re'ýi kwéry-pe. Ha ko'ánga katu onhembo'e e'ỹ va'e-rami peiko-ma joty. Peẽ, peikotevẽ jevy pene mbo'eharã-rehe onhepyrũ jevy pene mbo'e-vy Nhandejáry rehegwa nhe'ẽ-py. Nhane mitã'i ho'u va'e kamby. Kakwaa va'e remi'urã ndo'úi. Upéixa mitã'i reko-rupi oiko va'e, kamby ho'u va'e-rami voi oiko. Ndoikwaái vyteri tekoha porã, ivai para'e iporã para'e nde'íry oiko-vy voi ha'e. Ha okakwaa va'e katu kakwaa va'e rembi'u ho'u kwaa voi. Upéixa ete hi'arandu va'e kakwaa va'e rembi'u ho'u va'e-rami oiko. Areve-ma oiko-gwi arandu-rupi, inharandu porãve-ma oikwaa hagwã tekoha porã, iporã para'e, ivai para'e oikwaa porãmba voi ha'e. Ha peẽ katu kamby ho'u verei va'e vérami joty peiko. Mitã hi'arandu e'ỹ va'e-rami joty peiko.*

6

¹⁻² Upéa-gwi anive nhanhombó'e mbo'e gwĩ ojerovia ramo va'e pegwarã nhe'ẽ-rehe.

* 5:12-14 Gn 22.16-17

Nhambo'e mbo'e hagwe-rami jevy nome'ẽiry voi nhanhombo'e jevy. Penhombo'eve eve ae katu jaikwaa porãve rãve rei hagwã nhande-vy gwarã nhane arandu porãve hagwã. Ne'írã ogwerovia tee va'e-pe: "Pejerovia katu Nhandejáry-rehe" ja'e. "Perova katu pende rekoha tujakwe" ja'e íxupe kwéry. Jaikwaa uka íxupe nhandemongaraiha. Inhakã ári nhande po nhamoĩha jaikwaa uka ave íxupe. "Oikove jevy va'erã omano va'ekwe" ja'e ave íxupe. "Ojapo japo va'ekwe-rehe ogwereco va'erã enterovéa-pe Nhandejáry" ja'e ne'írã ogwerovia tee va'e-pe. ³ ãy jaikwaa porãve rãve ae katu nhande-vy gwarã dhe'ẽ nhane arandu porãve hagwã nhande. Ha Nhandejáry nhane mo'aranduse ramo katu, nhahendu va'erã upéa dhe'ẽ. ⁴⁻⁶ Pejeapysaka porã katu xe dhe'ẽ-rehe. Oĩ omo'arandu va'e íxupe mo'ã, arakatu-py oiko va'e-rami mo'ã oiko. Nhandejáry remime'ẽ ome'ẽ va'ekwe íxupe. Ipy'a-py Nhe'ẽ Marangatu tee va'e oiko-ma va'ekwe. ãy-gwa avave ohexa e'ỹ va'e Cristo rembiapo porã rexahare voi. "Iporã porã nipo ra'e Nhandejáry dhe'ẽ" he'i ojohu porã-vy. Upéa rehegwa Cristo rape-gwi ova ramo, ndikatuvéi-ma jarova uka jevy íxupe hekoha. Ojere-ma ramo Nhandejáry ra'y-gwi, yma ogwereco hagwe-rami jevy ogwereco Cristo-pe. Okurusugwasu-rehe ojuka íxupe va'ekwe-rami oiko íxupe upe íxugwi ojere va'e. Ojapose va'e ojapo jevy Cristo-rehe. Atýra-py omotĩ íxupe onhembohory-vy hese. ⁷ ãy amombe'u-ta peẽ-my arandu rehegwa dhe'ẽ temitỹ rehegwa dhe'ẽ-rami. Oime yvy. Upe-py oky oky rire omohu'ũ

porã íxupe. Upéi omohenhói porã temitỹ ijáry-pe. Upéa yvy Nhandejáry omoporãve rãve upe gwembiapokwe. ⁸ Ha omohenhói e'ỹ ramo katu ijáry-pe, okakwaa henhói-vy ramo jai nhuatĩ reheve, onhemitỹ rei ra'e. Ojaty hagwe-rehe rei opyta. “Anive erembohoky teĩ” he'i-ta para'e íxupe Nhandejáry. Ndoipotavéi henhói. “Tata-py ohapy va'erã” he'i-ta para'e íxupe Nhandejáry. ⁹ Upéa nhe'ẽ amombe'u-ma peẽ-my penhangareko porã hagwã pendéjehe tape porã-gwi pejehesa rerova e'ỹ hagwã. Ha xe re'ýi kwéry, ahexa kwaa porã-ma pende-rehe pende rekoha porã: “Ndovaléi ojáry-pe” nda'e mo'ãi joty pende-rehe. “Ohovasa porã-ma va'erã íxupe Nhandejáry” ha'e-ta ae joty pende-rehe. “Ohepy-vy oresende-ma va'erã íxupe” ha'e-ta xe pende-rehe. ¹⁰ Hekoha porã voi Nhandejáry. Ndahesarái mo'ãi voi pene rembiapo porã-gwi. Pehayhu íxupe peiko-vy. Pehayhu-gwi peipytygwõ va'ekwe heroviaha kwéry-pe. Ko'ánga ete peve peipytygwõ peiko-vy íxupe kwéry. Upe pene rembiapo-gwi ndahesaráiry va'erã Nhandejáry. ¹¹ Aipota peteĩ teĩ pene kyre'ỹ peipyhy hagwã tape porã Hesu ou jevytaha áry peve. Ndapejeréi ramo íxugwi, pehexa va'erã pene remiha'arõ Hesu ou jevy ramo. ¹² Ndaipotái pene ate'ỹ. Oĩ ogwerovia ku'a ku'a e'ỹ va'e. Ojere e'ỹ reheve ogwerovia tee oiko-vy. Ome'ẽ va'erã íxupe Nhandejáry, “Ame'ẽ va'erã peẽ-my” nde'i reíry va'ekwe. Upe va'e rehegwa tapehekora'ã katu íxupe. Upeixagwa reko-rupi ae tapeiko katu.

He'i ete hagwe-ramima ojapo voi Nhandejáry

¹³ Yma va'ekwe Nhandejáry, “Orohovasa va'erã” nde'i reíry va'ekwe Abraão-pe. “Xe ha'e hagwe-ramima ajapo va'erã” he'i ete va'ekwe. Ha Nhandejáry-gwi ndaipóri tuvixave va'e. Upéa-gwi ha'e ae gwéry-py “Orohovasa va'erã” he'i ete va'ekwe Abraão-pe.

¹⁴ “Nda'e reíry-ta nde-vy” he'i.

“Orohovasa va'erã. Ne remiarirõ joapyri pyri ambohe'ýi va'erã”

he'i ete Abraão-pe. ¹⁵ Upéi oha'arõ tee tee va'ekwe Nhandejáry nhe'ẽ. Oha'arõ rire oiko va'ekwe íxupe Nhandejáry he'i hagwe-rami. ¹⁶ Ha nhande kwéry katu, “Ajapo va'erã katu xe ha'e hagwe-rami” ja'e ramo, imbaraeteve va'e réry ae jaiporu. “Héry-py ajapo va'erã voi xe ha'e hagwe-rami” ja'e. Upéixa ja'e ramo, nanhamombe'u mbe'u reíry ojóupe. ¹⁷ Upéixa ete, “Peẽ-my gwarã ame'ẽ va'erã peẽ-my” he'i ramo Nhandejáry, oikwaa uka porãseve nhande-vy okambia e'ýha onhe'ẽ. Upéa oikwaa uka porãve rãve hagwã nhande-vy, “Naxe nhe'ẽ reíry, imbaraete voi xe nhe'ẽ. Xe réry-py xe ajapo va'erã xe ha'e hagwe-rami” he'i. ¹⁸ Upéixa ramo Nhandejáry, “Xe ha'e hagwe-rami ajapo va'erã” he'i ramo “Xe réry-py ajapo va'erã” he'i ramo ave ha'e, ndaijapúiry voi. Inhe'ẽ apu e'ý va'e ha'e. Nhande mbopy'agwapy-ma Nhandejáry. Hesendeharã oĩ ha-py pya'e oripara hagwã oho-vy ojapura va'ekwe-rami voi nhande. “He'i hagwe-rami ojapo va'erã” ja'e kwaa ojóupe nhamoirũ-gwi íxupe. Upéixa ja'e omombaraete-gwi nhande py'a. ¹⁹⁻²⁰ Inhe'ẽ nhaha'arõ tee jave, imbaraete voi nhande py'a nhande kyhyje e'ý reheve. Nhande

py'amirĩ e'ỹ reheve nhaha'arõ inhe'ẽ. Ndajaje-hesa rerova ukái inhe'ẽ-gwi. Ipokatu voi ha'e inhe'ẽ, ijapu e'ỹ va'e voi ha'e. Nonhekambiáiry voi inhe'ẽ. Ko yvy-py oĩ va'ekwe Nhandejáry koty py-py ao-py ijopiapyre. Tuvixa ijopiaha nhande jokoharã pono jaike rei koty imarangatu ete va'e onhegwahẽ e'ỹ ha-py. ãy katu nhagwahẽ va'erã jaha-vy Nhandejáry ae oiko ha-py. Ndaiporivéma nhande jokoharã. Upe pete ogwahẽ ranhe va'ekwe Hesu oho-vy nhande-rehe ha-py. Upe pete oho-ma oiko hagwã pa'i ruvixagwasu-rami. Melquisedeque reko-rupi oiko meme va'erã pa'iramí nhande-rehe ha-py.

7

Melquisedeque amyri rehegwa nhe'ẽ

¹ ãy amombe'u-ta peẽ-my Melquisedeque amyri rehegwa nhe'ẽ. Oiko araka'e Salém tetã ruvixagwasu ramo. Pa'i ramo oiko araka'e. Nhandejáry Tupãgwasu rembigwairã oiko araka'e. Ha'e ohogwaitĩ va'ekwe Abraão amyri-pe. Abraão ojuka ra'e gwĩ mburuvixagwasu ipoxy va'e-pe. Ha upéi katu ojuka rire upe mburuvixa ipoxy va'e-pe, ou jevy-ma gwóga-py. Upe-ma ramo gwóga-koty ou jevy-ma ramo, ou ohogwaitĩ íxupe va'ekwe Melquisedeque. Upéi he'i íxupe: "Nhandejáry tande rovasa" he'i Abraão-pe. ² Upe ramo Abraão omboja'o ja'o mburuvixa ijukapyre mba'ekwe gwive ome'ẽ hagwã Melquisedeque-pe íxupe gwarã. Décima parte ome'ẽ íxupe. Cada dez-gwi oipe'a peteĩ ime'ẽ-vy íxupe nueve oheja hagwã ojéupe. Upéixa décima parte he'i va'e ome'ẽ

íxupe. Upe íxupe ome'ẽ ranhe va'e héry ranhe voi Melquisedeque. Melquisedeque he'ise nhande ruvixagwasu hekoha porã va'e. Melquisedeque oiko araka'e Salém tetã ruvixagwasu ramo. Nhande ruvixagwasu nhande mbopy'agwapyhaty voi-pe he'ise upéa héry. ³ Ndajaikwaái kiva'e po araka'e túvy isy ave. Kiva'e po araka'e hembypy nomombe'úi Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. Ndajaikwaái ave mba'e óra po oiko araka'e, araka'e po omano ave ndajaikwaái voi. Ha'e oiko meme pa'i ramo, opa e'ỹ reheve oiko ha'e. Nhandejáry ra'y tee Cristo rekoha-rupi oiko voi. ⁴ Pejeapysaka porã katu xe nhe'ẽ-rehe. Gwembieraha va'e omboja'o Abraão herahavy mburuvixa amyri mba'ekwe rehegwa ome'ẽ hagwã íxupe. Décima parte ome'ẽ íxupe gwarã. Nhandejáry pegwarã-ma ome'ẽ íxupe. Ha Abraão nhande rembypy voi, ha'e tuvixa mba'e voi. Ha Melquisedeque-pe katu ome'ẽ joty íxupe gwarã hambieraha-gwi. Upéa-gwi Melquisedeque tuvixave va'e nipo ra'e íxugwi.

⁵ ãy amombe'u-ta peẽ-my Levi amyri remiarirõ joapyri pyri rehegwa nhe'ẽ. Ha'e kwéry ave Abraão amyri remiarirõ joapyri pyri voi. Ha'e kwéry pa'i ramo oiko-ma va'ekwe. He'i va'ekwe gwe'ýi kwéry-pe: “Moisés amyri nhe'ẽgwe pejapo katu. Peiko katu hemimombe'ukwe-rupi. Peme'ẽ katu ore-vy pene remimboja'okwe ore-vy gwarã” he'i gwe'ýi kwéry-pe. He'ýi Abraão remiarirõ joapyri pyri ramo jepe, he'i joty gwe'ýi-pe upe nhe'ẽ. ⁶ Ha Melquisedeque katu ndaha'éí upe pa'i kwéry re'ýi, ndaha'éí Levi remiarirõ kwéry va'e.

Ndaha'úi, “Xe orohovasa va'erã” he'i Nhandejáry íxupe va'e Abraão-rami. Pa'i kwéry re'yí ndaha'úi ramo jepe, Moisés amyrĩ nhe'ẽ-py gwemimboja'o ome'ẽ íxupe va'e e'ỹ ramo jepe, ome'ẽ joty íxupe Abraão gwemimboja'o. Décima parte he'i va'e ime'ẽ-vy omboja'o joty íxupe. “Nhandejáry tande rovasa katu” he'i ave Abraão-pe. ⁷ Ha “Nhandejáry tande rovasa” he'i va'e tuvixave va'e gwembihovasa-gwi. Gwembihovasa va'e-gwi tuvixave va'e ohovasa va'e. Upéa nhe'ẽ ndaipóri “Ijapu” he'i va'erã hese. Anhetegwa voi upéa nhe'ẽ. Upéa-gwi upe myamyrĩ Melquisedeque tuvixave va'e voi Abraão amyrĩ-gwi. ⁸ Pejeapysaka porã jevy katu xe nhe'ẽ-rehe. Upe “Peme'ẽ katu ore-vy pene remimboja'o ore-vy gwarã” he'i va'ekwe, nhande-rami oiko va'ekwe omano va'erã voi. Ha upe mburuvixagwasu katu, Abraão ome'ẽ va'ekwe íxupe va'e hemimboja'okwe, upe va'e oikove voi. “Omano-ma va'ekwe” nde'íry hese Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. ⁹⁻¹⁰ Ha myamyrĩ pa'i Levi-pe, hemiarirõ-pe ave katu ome'ẽ me'ẽ íxupe va'ekwe he'yí gwemimboja'okwe. Ha Levi katu, upe mburuvixagwasu-pe ome'ẽ va'e-rami ave. Tamoigwasu Abraão ohogwaitĩ ramo upe mburuvixa Melquisedeque, ome'ẽ va'ekwe Melquisedeque-pe gwemimboja'okwe. Upéixa ramo ne'írã vyteri oiko ramo jepe, hemiarirõ Levi ome'ẽ joty mburuvixa-pe. “Tamói ome'ẽ ramo, ome'ẽ va'e-rami ave” ja'e Levi-rehe.*

¹¹ Ha Nhandejáry omoingo va'ekwe Levi amyrĩ hemiarirõ kwéry-pe ave pa'i kwéry

* **7:9-10** Gn 14.17-20

ramo, judeu rembypy oiko porã hagwã ha'e gwekoha-rupi. Upe pa'i kwéry oipytygwõ tygwõ rei judeu rembypy-pe. Ha nonhemboagwyjéi va'ekwe Nhandejáry he'i va'ekwe íxupe. Moisés remimombe'ukwe tekoha-rupi rei oiko ramo, nomboagwyjéi va'ekwe Nhandejáry nhe'ẽ oiko-vy. Heroagwyjeharãgwe. Omboagwyje ramo ra'e, ndojekwaavéi arã ra'e pa'i ambue Melquisedeque rekoha-rupi oiko-vy ra'e. Oiko meme arã ra'e gwĩ pa'i kwéry Levi remiarirõ Arão amyri rekoha-rupi.* ¹² Ha gwĩ pa'i kwéry omba'apo rei va'ekwe judeu kwéry omboagwyje hagwã mo'ã Nhandejáry nhe'ẽ. Upéa-gwi Nhandejáry ohekoviarõse ramo pa'i rekoha, ohekoviarõ ave Moisés remimombe'ukwe tekoha. Ndaipokatuvéi-ma upe tekoha rehegwa nhe'ẽ pa'i ramo nhane moingo hagwã. Ijapy-ma voi nhandevy upe tekoha. ¹³ Ha Nhandejáry Hesu-rehe katu he'i:

“Nde ko ereiko meme va'erã pa'i-rami”

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. Myamyri Levi ndaha'éiry tamói, Hesu ramói. Hesu re'ýi nomba'apói Nhandejáry róga-py. Omoka'ẽ-vy Nhandejáry-pe nomba'apói he'ýive. ¹⁴ Ha myamyri Judá katu Nhandejáry Hesu ramói voi. Judá remiarirõ joapyri pyri-pe “Peiko katu pa'i ramo” nde'íry Moisés amyri. Upéa-gwi Nhandejáry Hesu ndoikói gwĩ Levi amyri remiarirõ pa'i kwéry reko-rupi. Pa'i ambue-rami ae ha'e oiko-ma va'ekwe.

*Hesu oiko va'ekwe peteĩ pa'i ambue-rami.
Melquisedeque rekokwe-rupi oiko va'ekwe*

* 7:11 Sl 110.4

15 Amombe'uve-ta peẽ-my peikwaa porãve hagwã pa'i ambue rehegwa nhe'ẽ. Ojehexa uka-ma va'ekwe peteĩ Melquisedeque ramigwa. Pa'i ambue-rami ojehexa uka. 16 Pa'i Levi remiarirõ e'ỹ voi ha'e. Upéa-gwi ndoikói outro pa'i kwéry-rami. Oiko ha'e ae pa'i ruvixagwasu-rami nomanovéi hagwã oikove jevy-gwi. 17 Upéa-rehe he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

“Nde ko ereiko meme va'erã pa'i-rami. Melquisedeque amyri rekovia ereiko va'erã”

he'i íxupe. 18-19 Ha ãy katu ndaipokatuvéi-ma yma gware remimombe'ukwe tekoha. Yma Moisés remimombe'ukwe-rupi oikose va'ekwe mo'ã. Nomboagwyjéi-ma va'ekwe Nhandejáry nhe'ẽ. Upéa-gwi oiko rei va'ekwe upe tekoharupi. Naimbaraetevéi yma gware he'i va'ekwe. Ha ko'anga katu iporãve nhande-vy gwarã nhande nhaha'arõ tee va'e-pe. Upe pa'i ambue Nhandejáry irũ ramo nhane moingo va'e-rehe ãy katu jajerovia voi. 20 Outro kwéry onhemoingo va'ekwe-rami nomoingói pa'i-rami Hesu-pe Nhandejáry: “Xe réry-py ha'e ete-ta peẽ-my. Peiko katu pa'i-rami” nde'íry outro kwéry-pe. 21 Ha Hesu-pe katu he'i:

“Xe ae xe réry-py nda'e reíry-ta nde-vy. Eiko katu pa'i-rami”

he'i ete íxupe.

Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

“Xe ha'e hagwe-rami voi ajapo va'erã, he'i. Xe réry-py ajapo va'erã, he'i onhe'ẽ-vy. Nakambiáiry va'erã voi katu xe xe nhe'ẽ, he'i ójehe

Nhandejáry. Ereiko meme va'erã pa'i-rami erepa e'ỹ reheve" he'i Hesu-pe Nhandejáry.

Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. ²² Yma va'ekwe, "Xe nhe'ẽ renduha-pe ahovasa va'erã" he'i ramo nhande-vy, nhamoporã voi va'ekwe onhonhe'ẽ va'ekwe. Ha ko'ánga katu, iporãve voi nhande-vy inhe'ẽ. "Omano-gwi xe ra'y, orohovasa vasa-ma va'erã" he'i nhande-vy. Upéa nhe'ẽ iporãve nhande-vy. ²³ Gwĩ outro kwéry onhemoingo va'ekwe pa'i ramo. Upéi omano va'ekwe. Upéi hekovía onhemoingo jevy va'ekwe. Ohekoviarõ arõ meme va'ekwe oiko-vy. Upéa-gwi heta oĩ va'ekwe. ²⁴ Ha Hesu katu nomanovéi-ma. Upéa-gwi ha'e oiko meme va'erã pa'i ruvixagwasu-rami. Ohekoviarõ e'ỹ va'erã voi íxupe Nhandejáry. ²⁵ Upéa-gwi héry-py Nhandejáry-gwi nhandemoagwĩ va'e gwive jaju-vy nhane resende kwaapa voi Hesu indive jaiko porã meme hagwã. Nhande-rehe ojerure rure va'erã Nhandejáry-pe oiko meme-vy. Nomanovéi-ma va'erã voi ha'e opa e'ỹ reheve. ²⁶ Upéixa ramo, pa'i ruvixagwasu-rami oiko Hesu. Nhane rekotevêha tee voi ha'e. Ha'e ko heko marangatu tee va'e. Ojejavy e'ỹ va'e voi ha'e, onhemongy'a e'ỹ va'e voi ha'e. Ogwerojeupi-ma va'ekwe íxupe Nhandejáry yvate yváy-py oiko hagwã ondiva, "Ojejavy e'ỹ va'e voi ko ha'e" he'i hagwã hese. ²⁷ Outro kwéry pa'i ruvixagwasu kwéry-rami e'ỹ katu ha'e. Ha'e kwéry ome'ẽ me'ẽ Nhandejáry-pe ójehe ijukapyrã omboyke uka ranhe hagwã ojéhegwi gwembiapo vaikwe. Upéi gwe'yí kwéry-rehe ave ome'ẽ me'ẽ jevy Nhandejáry-pe ijukapyrã. Ha ha'e kwéry hembiapokwe ndaha'úi Hesu rembiapo-rami. Ha'e nonheme'ẽ

pyĩ pyĩry va'ekwe. Peteĩgwe mante onheme'ẽ-ma va'ekwe peteĩgwe ojejúka uka hagwã, Nhandejáry omboyke hagwã enterovéa-gwi hembiapo vaikwe. Peteĩgwe anho mante ha'e onheme'ẽ. Ha upe rire katu nonheme'ẽvéi-ma. ²⁸ Yma gwĩ outro kwéry onhemoingo va'ekwe pa'i ruvíxagwasu ramo Moisés remimombe'ukwe-rupi. Pa'i ruvíxagwasu ramo jepe, ojevavy joty va'ekwe. Ha upe rire katu:

“Xe ha'e hagwe-rami oromoingo va'erã pa'i-rami.

Xe réry-py ereiko va'erã”

he'i gwa'yry-pe Nhandejáry.

Ha'e ojevavy e'ỹ va'e. ãy oiko meme va'erã Nhandejáry ndive omboagwyjepa rire inhe'ẽ.

8

Nhande-vy onhemoingo va'ekwe Hesu pa'i ruvíxagwasu-rami

(2 Co 3.6)

¹ Peẽ-my ha'ese va'e a-rami. Oĩ nhande-vy pa'i ruvíxagwasu-rami onhemoingo va'ekwe. Melquisedeque rekovía onhemoingo va'ekwe. ãy ha'e ogwapy-ma oĩ-vy Nhandejáry Tupãgwasu tuvixave va'e ogwapy haty yke-rehe ijakatúa-koty.* ² Nhande rekovía omba'apo pa'i ruvíxagwasu-rami. Nhandejáry ojapo uka íxupe va'e ojapo. Koty imarangatu ete onhegwahẽ e'ỹ ha-py omba'apo. Upe-py ha'e omba'apo haty-py ndaha'úi ao gwigwa koty ramigwa tembiapokwe rei. Nhandejáry rembiapokwe voi upe koty oĩ va'e. Upe-py ha'e ojapo Nhandejáry he'i va'e

* 8:1 Sl 110.1

gwive íxupe ojapo hagwã. ³ Gwĩ outro kwéry pa'i ruvixagwasu gwive onhemoingo va'ekwe ome'ẽ hagwã Nhandejáry-pe ime'ẽpyrã ijukapyrã ave. Upéixa ete Hesu ndoikói arã pa'i ruvixagwasu-rami ra'e, mba'eve ndogwerekói ramo ra'e Nhandejáry pegwarã ome'ẽ va'erã. ⁴ Ko yvy-py ha'e oiko vyteri ramo ra'e, ndoikói arã ra'e pa'irami. Upéixa nanhaikotevẽi arã ra'e hese. A-py ko yvy-py heta oĩ pa'i ime'ẽpyrã Nhandejáry-pe ome'ẽ va'erã. Judeu rekoha-rupi ome'ẽ me'ẽ hikwái. ⁵ Yváy pygwa koty tee-py nomba'apói hikwái. Yvy-py ae omba'apo hikwái. Ao gwigwa koty-py omba'apo va'ekwe. Upe ao gwigwa koty ndaha'úi koty tee. Upe koty tee ra'anga mante voi upe yvy pygwa koty. Upéixa ave he'i myamyri Moisés rehegwa nhe'ẽ. Yma va'ekwe upe ao gwigwa koty omopu'ã-ta ramo, oha'anga íxupe Nhandejáry:

“Yvyaty ári nhaime ramo, ahexa uka kuri nde-vy ha'anga. ãy ejapo katu ha'e ramigwa ao gwigwa koty xe aha'anga hagwe-rami nde-vy”*

he'i íxupe va'ekwe Nhandejáry. ⁶ Ha ãy katu Hesu-pe nomomba'apo ukái koty tee ra'angapy. Koty tee-py voi oike ha'e. Upéixa ave iporãve voi nhande-rehe Hesu rembiapo ha'e kwéry hembiapo-gwi. “Orohovasa porãve rãve va'erã” he'i ramo Nhandejáry nde'i reíry nhandevy. Iporãve Hesu rembiapo yma gware rembiapogwi. Ha'e kwéry nanhane moingo teéiry va'ekwe Nhandejáry irũrã. Hesu ae katu nhane moingo tee-ma Gwu irũrã. ⁷ Yma gware nhane moingo

* 8:5 Êx 25.40

kwaa ramo ra'e Nhandejáry irũrã, nanhaikotevẽ jevýi arã ra'e inhirũrã nhane moingoharã ambue-rehe. ⁸ Ha yma gware rembiapo katu ndojohu porãi Nhandejáry. Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

“Ogwahẽ va'erã ou-vy xe amombe'u jevytaha áry, he'i Nhandejáry. Israel re'ýi kwéry-pe amombe'u jevy va'erã hembiaapo pyahurã. Judá re'ýi kwéry-pe ave amombe'u va'erã. Xe nhe'ẽ ojapo ramo katu, túvy-rami areko va'erã íxupe kwéry, he'i Nhandejáry. ⁹ Yma va'ekwe amombe'u va'ekwe tamoigwasu kwéry-pe hembiaporã. Túvy ohupi herahavy va'e-rami gwa'ýry, anohẽ herahavy va'ekwe. Egito yvy-gwi anohẽ va'ekwe íxupe kwéry herahavy. Upe-ma ramo amombe'u va'ekwe íxupe kwéry hekorã kwéry. Ha ha'e kwéry katu ndojapóiry va'ekwe xe ha'e hagwe-rami. Upéa-gwi napenavéi rei-ma hese kwéry va'ekwe, he'i Nhandejáry. ¹⁰ Ha ko'ánga ae katu xe namombe'u jevy jevy mo'ãvéi-ma íxupe kwéry amombe'u hagwe-rami hekorã, he'i. Ha'e kwéry heko pyahurã íxupe amombe'u va'erã a-rami, he'i Nhandejáry. Amo'arandu va'erã íxupe, he'i. Amomandu'a meme hagwã íxupe xe rembihaikwe oĩ vérami arã ipy'apy-py. Upéixa-gwi ojapose va'erã xe nhe'ẽ, he'i. Ijaryrã voi xe. Xe re'ýirã voi ave ha'e kwéry. ¹¹ Entéro va'e gwive xe kwaa va'erã. Mitã gwive ituja va'e gwive, igwaigwĩ va'e gwive ave xe kwaa va'erã

voi. Upéa-gwi, Pemboypy katu Nhandejáry rekoha, ndaiporivéi he'i va'erã. Gwapixa mbo'eháry, gwe'ýi mbo'eháry ndaiporivéi-ma va'erã. ¹² Ojejavy rire, hembiaapo vai rire, aiporiahuvereko va'erã íxupe. Naxe mandu'avéi-ma va'erã hembiaapo vaikwe-rehe”

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ě.* ¹³ “Heko pyahurã amombe'u va'erã” he'i Nhandejáry. Upéixa ramo, ijapy-ma nipo ra'e upe tekoha yma he'i ojapo hagwã va'ekwe. Ha ijapy rei va'e-pe katu pya'e omokanhy va'erã Nhandejáry.

9

Yma gware pa'i kwéry hembiaapo porã jepe pa'i ruvixagwasu-rami hembiaapo porãve nhandevy Hesu

¹ Ha yma gware Moisés remimombe'ukwerupi omboete Nhandejáry-pe. Koty omboete haty tembiapokwe rei-py omboete íxupe. ² Omopu'ã va'ekwe lona gwigwa koty mokõi va'e. Jaike ypy ha-py héry va'e koty marangatu. Upe-py oĩ va'ekwe tataendy'y. Oĩ va'ekwe ave apyka. Apyka ári omoĩ mbojape imomarangatupyre Nhandejáry-pe omboete-vy. ³ Upéi koty imarangatu va'e kupe-py joty oĩ va'ekwe aopy ijopiapyre tuvixa va'e. Ao tuvixa va'e-py ijopiapyre jahasa ramo ave, jaike-ma koty imarangatu ete va'e-py, nhegwahẽ e'ỹ ha-py. ⁴ Upe-py koty imarangatu ete va'e onhegwahẽ e'ỹ ha-py oĩ va'ekwe ouro-gwi ijapopyre apyka

* 8:12 Jr 31.31-34; Hb 10.16-17

ramigwa “altar” he'i héry va'e. Hi'ári pa'i ohapy va'ekwe omotimbo hagwã Nhandejáry-pe hyakwã iporã va'e imohyakwã porãve hagwã. Upe-py oĩ ave va'ekwe yvyra-gwi ijapopyre mba'e ryruru ouro-py ijapeugwãpyre, “arca do acordo” he'i héry va'e. Hye py-py onhemoĩ va'ekwe mba'e ryruru mixĩ va'e ouro gwigwa ijapopyre. Ha'e hye py-py katu oĩ “maná” héry va'e. “Arca do acordo” rye py-py onhemoĩ va'ekwe ave Arão amyri pykokakwe omoĩ. Upe yvyra ipiruru va'ekwe. Nhandejáry nhe'ẽ-py ae hoky jevy-ma katu va'ekwe. Omoĩ va'ekwe ave “arca do acordo” rye py-py mokõi ita pehẽgwe. Nhandejáry remimombe'ukwe omoĩ hese.* ⁵ Upe imba'e ryruru ári oĩ va'ekwe Nhandejáry rembigwái ra'anga ouro-gwi ijapopyre ipepo va'e héry va'e “querubim”. Upe-py, “Nhandejáry kwaa ukaha” he'i “Jaikwaa-ma katu Nhandejaryha” he'i hese. Hi'ári oipyso va'ekwe opepo. Ipepogwypy onhohẽ va'ekwe nhande-rehe ijukapyre rugwy. Ha upe rire katu Nhandejáry omboyke va'ekwe nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe, nanhane mbohasa asyvéi-ma hagwã. Peteĩ teĩ upéa rehegwa nhe'ẽ namombe'u mo'ávái ãy.

⁶ Upéixa ramo va'ekwe pa'i kwéry oike ike koty imarangatu va'e gwembiaporã ojapo hagwã. ⁷ Ha ikupe-py koty imarangatu eteve va'e-py katu ndoikéiry voi pa'i kwéry. Pa'i ruvixagwasu anho mante oike upe-py. Ndaipóri outro oike va'e. Ha'e ndoike meméiry. Peteĩgwéte oike peteĩ ro'y-py. Ha'e ndoike reíry. Ijukapyre rugwy reraha-vy mante ha'e oike upe-py Nhandejáry-pe ome'ẽ

* 9:4 Êx 16.33; Nm 17.8-10

hagwã. Ojehegwa ome'ẽ, he'ýi kwéry rehegwa ave ome'ẽ omboyke ukapa hagwã íxugwi hembiaapo vaikwe. Oikwaa e'ÿ reheve hembiaapo vaikwe gwive omboyke uka ave íxugwi. ⁸⁻⁹Upéa-py nhane mbo'e Nhe'ẽ Marangatu tee va'e oikwaa uka hagwã nhande-vy yma gware he'ise va'e. Opu'ã joty jave upe lona gwigwa koty va'ekwe ndojepe'ái vyteri va'ekwe ijopiapyre upe koty imarangatu ete va'e-py jaike hagwã. Upe lona gwigwa koty he'i yma gware-pe ojapo hagwã. Yma gware remimopu'ákwe ãygwa-pe gwive oikwaa uka hagwã ave mba'éixa jaike-ta jaha-vy Nhandejáry ha-py. Upe koty omopu'ã va'ekwe jaikwaa porã hagwã Nhandejáry rembiapokwe ãygwa pegwarã ave. Yma gware ome'ẽ me'ẽ Nhandejáry-pe hemime'ẽ me'ẽ ijukapyrã ave. Ha ome'ẽ rire katu nonhemopotĩmbáiry voi ipy'a. ¹⁰Yma gware rekoha-rupi oiko va'e hi'upy e'ÿ va'e-rehe opena eterei. Ojahuha-rehe, onhemopotĩha-rehe opena. Upe tekoha nhande rete pegwarã mante iporã, ndaha'úi nhande py'a pegwarã. Anhetegwa-ma va'ekwe upe tekoha rehegwa nhe'ẽ. Omoatyrõmba peve enterovéa-pe Nhandejáry, ipokatu joty. Ha upéi katu ijapy-ma ave katu upe tekoha.*

¹¹Ha ko'ánga katu ojekwaa-ma ou-vy Cristo. Nhande rovasa porã-vy pa'i ruvixagwasu rekokwe oiporu. Nhande-vy pa'i ruvixagwasu-rami iporãve va'e Cristo. Koty tee-py ojapo oiko-vy gwembiaporã. Ko yvy-py tembiapokwe rei gwy-py nomba'apói. Yváy pygwa koty tee-py ae omba'apo oiko-vy. Koty tee yvy pygwa e'ÿ-rami,

* **9:10** Êx 25.8-26.35

lona gwigwa e'ỹ-rami yváy-py koty. ¹²Upéixa Cristo oike-ma va'ekwe yváy pygwa koty imarangatu ete va'e-py. Peteĩgwe oike va'ekwe ha upe rire katu nosẽiry oike jevy hagwã koty-py. Upe-py ndoikéi kavara rugwy, vaka ra'y rugwy ave reraha-vy ome'ẽ hagwã Nhandejáry-pe nhane rembiapo vaikwe-rehe. Ha'e ae gwugwy avyete-py oĩ rire, ojejuka uka-vy, gwugwy ogweraha va'e-rami oike koty-py oho-vy, nhane resende hagwã, jaiko meme hagwã Nhandejáry ndive. ¹³Ha yma gware katu ha'e ae gweko-rupi oiko-gwi, oipyhy pyhy va'ekwe kavara rugwy vaka rugwy ave. Upéi vaka ra'y ohapy rire, oipyhy tanimbu. Upéi gwĩ ou va'e onhemopotĩ hagwã omoĩ hembipyhy hete-rehe. Gwĩ hete onhemongy'a va'e-rehe omopotĩ hagwã omoĩ. Hembipyhykwe omoĩ hese.* ¹⁴Upe yma gware rekoha anhetegwa tee voi va'ekwe ha ko'ánga katu iporãve voi Cristo rembiapo. Mymba rugwy ndogwerahái koty-py. Gwugwy avyete-py ae omano Nhandejáry-pe gweko marane'ỹ me'ẽ-vy. Nhe'ẽ Marangatu tee va'e-rupi onheme'ẽ íxupe ijukapyre vérami. Upéa-gwi gwugwy-py omopotĩ nhande py'a nhandéhegwi oipe'a hagwã nhande reko tujakwe jaiko hagwã Nhandejáry hekove tee va'e rekoha-rupi. Upéa-gwi nhande rereko porã porã voi Cristo. Ha'e ojejuka uka-gwi nhande Nhandejáry remienói va'e jaiko. Nhande py'a-py gwive jajapose hemimbota Nhandejáry-pe.* ¹⁵Yma va'ekwe, “Ahovasa porã meme va'erã xe remienói-pe” nde'i reíry voi araka'e nhande-rehe. ãy Cristo nhe'ẽ-py, hese ha-py ave, he'i

* **9:13** Lv 16.15-16; Nm 19.9,17-19 * **9:14** 1 Pe 1.18-19

hagwe-rami ome'ẽ va'erã nhande-vy nhande-vy gwarã. Moisés amyri remimombe'ukwe-rupi jaiko ramo jepe, jajejavy joty va'ekwe jaiko-vy. Ndajajapopáiry joty va'ekwe yma he'i hagwe-rami. Ha ãy katu nhande-rehe Cristo omano-gwi, oipe'a-ma nhandéhegwi nhande reko tujakwe. Nhande rembiapo vaikwe omboyke nhandéhegwi. Upéixa ramo Cristo-rehe ha-py ae nhande-vy gwarã opa e'ỹ va'erã ome'ẽ arã nhande-vy.*
¹⁶⁻¹⁷ Jaikove vyteri ramo, nhamoĩ kwatia-rehe nhande nhe'ẽ. Kiva'e va'e-pe pa opyta-ta xe mba'e mba'ekwe ja'e jahai-vy kwatia-rehe. Upe kwatia nhe'ẽ ne'írã vyteri ovale nhande jaiko jave. Ha nhamano rire katu, ipokatu-ma va'erã voi. Upéa-gwi kwatia upeixagwa ndovaléi ndajaikwaái ramo ihaihare omanoha. Jaikwaa tee-ma ramo ae, ovale voi. ¹⁸ Upéa-gwi yma va'ekwe, “Xe nhe'ẽ renduha-pe gwive ahovasa va'erã” he'i va'ekwe Nhandejáry. He'i jave, ne'írã ipokatu va'ekwe. Ha upe rire katu vaka ra'y ojuka uka rire katu, ipokatu-ma va'ekwe nhande-vy. Anhetegwa voiha jaikwaa-ma. ¹⁹ Ha Moisés amyri katu omombe'u ypy va'ekwe yma gware-pe tekoha porã. Nhandejáry remimombe'ukwe gwive omombe'u. Upéi ogweru va'ekwe vaka ra'y rugwy y ndive. Upéi oipyhy vyvra'i hissopo héry va'e. Ovexa ragwekwe pytã va'e oipyhy ave. Upéi ha'e-py ombohavy hugwy Nhandejáry kwatia nhe'ẽ-rehe. Kente kwéry-rehe ombohavy ave. Mba'e rugwy ombohavy hese. ²⁰ Ombohavy jave he'i upe pygwa-pe: “Nde'i reíry voi ko va'e

* **9:15** Hb 8.6; 12.24

nhe'ẽ. Hugwy-py ipokatu-ma peẽ-my. Nhandejáry remimombe'ukwe anhetegwa-ma voi" he'i Nhandejáry kwatia dhe'ẽ-rehe.* ²¹ Hugwy hese ombohavy hagwe-rami, ombohavy jevy Moisés upe ao gwigwa koty-rehe. Nhandejáry mboete-vy nhane rembiporu-rehe gwive ombohavy hugwy.* ²² Judeu reko Moisés remimombe'ukwe-rupi oiko va'e-pe haimete ndaipóri ijukapyre rugwy e'ỹ reheve onhemopotĩ va'e. Nomboykéi Nhandejáry nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe ijukapyre rugwy onhehẽ e'ỹ reheve. Nonhehẽiry nomopotĩry.

Cristo ojejuka uka-gwi omboyke-ma nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe

²³ Ijukapyre rugwy e'ỹ reheve nonhemopotĩry va'ekwe upe ao gwigwa koty pygwa gwive. Yváy pygwa koty tee va'e ra'anga voi upe koty. Yváy pygwa koty tee ra'anga rei ramo jepe, nonhemopotĩry hugwy e'ỹ reheve. Ha yváy pygwa onhemopotĩ iporãve va'e-py. ²⁴ Ha Cristo katu ndoikéiry va'ekwe upe koty teko rei remimopu'ãkwe-py. Upe koty yváy pygwa koty tee ra'anga mante upe koty. Upe-py ndoikéiry voi va'ekwe ha'e. Oike ae oho-vy yváy-py ãy ojehexa uka hagwã Nhandejáry-pe nhande-rehe ha-py. Nhandejáry rovagwy-py oĩ nhande-rehe. ²⁵ Yma gware pa'i ruvixagwasu oike ike koty imarangatu onhegwahẽ e'ỹ ha-py. Peteĩgwe peteĩ ro'y-py oike. Ijukapyre rugwy reraha-vy oike koty-py. Ha Cristo katu ndohóiry voi upe-py onheme'ẽ jevy

* 9:20 Êx 24.6-8 * 9:21 Lv 8.15

jevy hagwã Nhandejáry-pe. ²⁶ Onheme'ẽ jevy jevy ramo ra'e, ohasa asy jevy jevy arã ra'e. Yvy nhopyrũ gwive ko'ánga ete peve omano mano joty arã ra'e oiko-vy. Heta ohasa asy asy hagwe rekovia, ãy ojekwaa-ma. Yma gware rekoha gwive ijapy rei-tama ramo va'ekwe, upe-ma ramo hi'óra-py ojehexa uka-ma va'ekwe omboyke hagwã nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe nhande-rehe ojejuka uka-vy. ²⁷ Nhandejáry nhe'ẽ-py nhande kwéry nhamano hagwã áry-py nhamano va'erã. Ha upe rire katu nhande rereko va'erã Nhandejáry nhane rembiapo apokwe-rehe. ²⁸ Upéixa ete peteĩgwe ojejuka uka-ma va'ekwe nhande kwéry rembiapo vaikwe omboyke hagwã. Ha upe rire katu ndojehexa ukavéi-ma va'erã ha'e kwéry hembiaapo vaikwe-rehe omano hagwã. Ojéupe oha'arõ tee va'e-pe katu ojehexa uka jevy va'erã oresende hagwã.

10

¹ Judeu rekoha Moisés remimombe'ukwe ndaha'úi Nhandejáry rekoha teerã-rami. Gwembiaporã renonderã oikwaa uka yma gware-pe Nhandejáry. Iporã ete va'erã rehegwa nhe'ẽ ne'írã vyteri omombe'upa porã íxupe. Oikwaa hagwe-rami omombe'u íxupe. Tenonderã oikwaa uka rei íxupe. Oha'anga rei ojéupe hagwe-rami ha'e kwéry hikwái. Ha'e kwéry ome'ẽ me'ẽ Nhandejáry-pe ijukapyrã ome'ẽ me'ẽ íxupe. Peteĩ ro'y rire, ome'ẽ jevy íxupe. Peteĩ ro'y ohasa rire ome'ẽ jevy íxupe. Upe Nhandejáry mboetaha judeu reko-rupi oiko va'e ndikatúiry onhemopotĩ tee. ² Onhemopotĩ tee ramo ra'e, “Xe py'a ky'a joty”

nde'íry ramo ra'e, nome'ěvéi arã Nhandejáry-pe ijukapyrã ra'e. ³ Ha ome'ě me'ě joty Nhandejáry-pe ijukapyrã. Ha hexahare imandu'a ndu'a joty opy'a ky'aha-rehe hikwái. ⁴ Vaka rugwy-py rei nhandehopotĩ ukase ramo, “Xe py'a potĩ-ma” ndaja'éiry voi arã nhandéjehe kwéry. Kavara rugwy-py rei nhamboyke ukase mo'ã ramo nhane rembiapo vaikwe, nomboykéiry voi nhandéhegwi Nhandejáry. ⁵ Upéa-rehe Cristo ko yvy-py ojehexa uka-tama ramo gwete omano va'erã reheve ou-vy, he'i va'ekwe Nhandejáry-pe a-rami he'i:

“Gwĩ nde-vy ijukapyrã ime'ěpyrã ave ndereipotavéi-ma. Ijukapyrã rekovía eremoĩ xe reterã. ⁶ Ijukapyrã ome'ě ramo nde-vy pa'i kwéry hembiaapo vaikwe-rehe, hembihapykwe ome'ě ramo ave, ndererohoryvéi-ma hembiapokwe, hembihapykwe ave. ⁷ Upe-ma ramo, ha'e nde-vy. Xe renonderã ahexa jepe, aju-ma, xe Járy. Aime-ma ne remimbota apo hagwã, ha'e joty. Xe rekorã-rehe nde kwatia nhe'ě he'iha-rami ajapo va'erã”*

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ě Hesu nhe'ě mombe'u-vy. ⁸ He'i ypy Nhandejáry kwatia nhe'ě: “Ndereipotái gwĩ ijukapyre ime'ěpyre ave. Gwĩ hembihapykwe, hembiaapo vaikwe repy mo'ã ave ndererohoryíry voi”

he'i. Hembihapykwe jepe ndogwerohoryíry. Upe va'e Moisés remimombe'ukwe-rupi oiko va'e remime'ě voi. Nomopotĩ teéiry-gwi ndogwerovy'áiry. Yma gware rekoha jepe,

* 10:7 Sl 40.6-8

ndogwerohorýi hembiapo. ⁹ Upéi he'i jevy:

“Aju-ma, xe Járy, aime-ma ne remimbota ajapo hagwã”

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë Hesu nhe'ë mombe'u-vy. Upéixa yma gware remime'ëgwe-rehe, “Ijapy-ma” he'i. “Ipy'a kwéry nomopotĩry voi ra'e” he'i hese Nhandejáry. Hekovia omoĩ Cristo reko: “Pene mopotĩ hagwã ojejuka uka va'ekwe” he'i Nhandejáry nhande reko omombe'u-vy. ¹⁰ Nhandejáry oipota va'ekwe gwive ojapopa voi Cristo. Gwete reheve peteĩgwe onheme'ëmba-ma íxupe. Omano hagwã onheme'ë íxupe. Upéa-gwi Nhandejáry-pe onheme'ë-gwi, nhane moingo-ma kuri gweko irũ teerã.

¹¹ Yma gware pa'i kwéry opu'ã-ma oĩ-vy lona gwigwa koty-py Nhandejáry róga kakwaa-py ave. Pa'i upe-py ojapo japo gwembiaporã. Ijukapyrã ime'ëpyrã ave ome'ë me'ë. Ome'ë rire, ome'ë hagwe-rami ome'ë jevy. Ndaijapýi ome'ë-vy. Ome'ë me'ë ramo jepe, nonhemopotĩry he'ýi kwéry py'a. Nomboykéi íxugwi hembiapo vaikwe. ¹² Ha Cristo katu nhane rembiapo vaikwe omboyke hagwã-rehe, peteĩgwe mante ojejuka uka va'ekwe. Nomano jevy jevýiry. Nhane mopotĩ tee-gwi, jaiko meme va'erã Nhandejáry ndive japa e'ý reheve. Onheme'ë rire Nhandejáry-pe, ogwapy-ma va'ekwe ijyke-rehe ijakatúa-koty oĩ-vy. Onhembotuvixave va'e ogwapy haty-pyma ogwapy oĩ-vy. ¹³ ãy upe-py ogwapy oĩ-vy. Oha'arõ oĩ-vy Nhandejáry-pe. Ija'e'ýha-rehe ombopu'aka-ta Nhandejáry íxupe. ¹⁴ Peteĩgwe onheme'ë ramo, Nhandejáry reko irũrã-pe omopotĩmba ete-ma opa

e'ŷ reheve. ¹⁵ “Upéa nhe'ě anhetegwa voi” he'i ave Nhe'ě Marangatu tee va'e.

He'i ypy va'ekwe:

¹⁶ “Heko pyahurã íxupe amombe'u va'erã a-rami, he'i Nhandejáry. Xe rembihaikwe oĩ vérami arã ipy'apy-py. Amomandu'a meme hagwã íxupe xe remimombe'ukwe-rehe amo'arandu va'erã íxupe. Upéixa-gwi ojapose va'erã xe nhe'ě”

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ě. ¹⁷ Upéi he'i jevy: “Naxe mandu'avéi-ma hembiapokwe-rehe oteko avy avy eterei rire. Hembiaapo vaikwe amokanhy ukapa-ma va'erã”*

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ě. ¹⁸ Upéixa-gwi nhane rembiapo vaikwe omboykepa rire, nanhaikotevêvéi-ma nhande-rehe onheme'ě jevy va'erã-rehe.

Nhanhemo'agwĩ katu Nhandejáry-gwi nhamoirũ hagwã

(Ef 3.11-12; Hb 4.16; 6.4-6)

¹⁹ Iporã katu, xe re'ýi kwéry, nhagwahẽ jaha-vy Nhandejáry oiko haty-py. Hugwy reheve omano-gwi Hesu, upe koty marangatu ete onhegwahẽ e'ŷ ha-py oike va'e-rami jaiko voi nhande py'amirĩ e'ŷ reheve. Ndaiporivéi-ma nhande jokoharã.

²⁰ Hesu nhande rerahaha va'erã Nhandejáry-pe. Ha'e oiko meme nhande rape apo pyahu hagwã nhande-vy nhagwahẽ hagwã jaha-vy Nhandejáry renda-py. Upe ao-py ijopiaha tuvixa va'e ohasa oike oiko-vy va'e-rami ave nhande reraha Nhandejáry-pe. Hesu rete-rehe voi he'i

* **10:17** Jr 31.33-34; Hb 8.10

upe ao-py ijopiaha. Ojejuka uka-ma jave Hesu, ojepe'a va'ekwe upe ao-py ijopiahagwe. Nhande jokoharã ndaiporivéi. ²¹ Nhande-vy gwarã oĩ pa'i ruvixagwasu-rami Nhandejáry róga-rehe onhangareko va'e. ²² Upéa-rehe nhandemo'agwĩ agwĩ katu Nhandejáry-gwi jaha-vy nhande reko apu e'ỹ reheve. Jajerovia ku'a ku'a e'ỹ reheve nhandemo'agwĩ katu íxugwi jaha-vy. Nhande py'a ky'avéi-ma hagwã nhane mopotĩ. Y potĩ-my yma gware onhembojahu va'ekwe-ramima nhane mbohete resakã-ma va'ekwe ojéupe Nhandejáry. Upéa-gwi nhandemo'agwĩ katu jaha-vy Nhandejáry-pe. ²³ Atýra-py nhamombe'u jaiko-vy Nhandejáry he'i hagwe-rami ojapo va'erã. Jarovia porãve rãve katu upe nhe'ẽ, "Ojapo va'erã katu he'i hagwe-rami" ja'e Nhandejáry-rehe. Upéa-gwi, "Ojapo-ta para'e, tapa ndojapo mo'ãi" ani ja'e teĩ hese. Nhamombe'u katu jarovia tee va'e. ²⁴ Ani jajoteta teta teĩ. Nhapena ae katu ojóehe jajohayhu rei hagwã nhandhopytygwõ hagwã. ²⁵ Oĩ Hesu reroviaha va'e ndohói voi ojogweroaty ramo heroviaha kwéry. Ani oho e'ỹ va'e reko-rupi jaiko teĩ. Nhandhomombaraete katu nhande nhandhomboaty aty-vy. Ja'e ae katu ojóupe: "Nhandejáry Hesu ou jevytaha áry hi'agwĩ-ma nipo ra'e" ja'e joty ojóupe. Upéa-gwi nhandhomombaraete katu nhandhomboaty atyve-vy jajehesa rerova uka e'ỹ hagwã. ²⁶ Oĩ nhande-vy ijukapyre Nhandejáry omboyke hagwã nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe. Ha nhande nhane mo'arandu rire, jajejavyse-gwi rei jajejavy jevy ramo katu, nhane arandu teĩ,

jaikwaa teĩ anhetegwa. Ndoikovéi-ma nhande-vy ijukapyrã Nhandejáry omboyke hagwã mo'ã nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe. ²⁷ Upéixa jaiko ramo, ndajaiko porávéri-ma. Nhande kyhyje ojehu va'erã nhande-vy jaikwaa-vy: “Xe ambojevny-ma nipo ra'e Nhandejáry-pe. Upéagwi xe rereko-ma va'erã xe rembiapokwe-rehe” ja'e. “Tata ipoxy va'e-py xe hundi va'erã” ja'e arã nhandéjehe nhane renonderã jaikwaa-vy. ²⁸ Gwĩ Moisés amyrĩ nhe'ẽ rendu e'ỹha-rehe, “Tojejapi katu ita-py tojejuka” he'i hese yma gware. “Hembiapo vai-ma” he'i ramo hese mokõi, mbohapy hexahare, ndoiporiahuverekóiry íxupe, pya'e ojuka va'ekwe. ²⁹ Ha Nhandejáry rá'y Cristo nhe'ẽ-rehe opyrũ va'e katu, mba'éixa po ogwereco va'erã ãy Nhandejáry íxupe? Ombohasa asyve va'erã íxupe. Cristo rugwy-py onhemopotĩ rire jepe Nhandejáry re'ýirã oiko hagwã jepe, nomomba'evéi-ma Cristo rugwy. Omomba'e rei-ma Cristo-pe. “Omano rei” he'i mo'ã hese. Nhe'ẽ Marangatu tee va'e-pe ombojevny voi. Hembiayhu jepe, ombojevny íxupe hendusere'ỹ-vy. Mba'éixa po ogwereco va'erã íxupe Nhandejáry? Hembiapokwe-rehe ogwereco asyve syve va'erã íxupe Nhandejáry. ³⁰ Jaikwaa voi Nhandejáry rekoha:
 “Xe ko enterovéa-pe ahepy va'erã”*
 he'iha jaikwaa voi.
 “Enterovéa-pe xe ae areko va'erã hembiapo apokwe-rehe”
 he'iha jaikwaa voi ave.

* **10:30** Dt 32.36

“Nhandejáry ogweru va'erã gwovagwy-py gwe'yí kwéry-pe omonhe'ẽ hagwã íxupe” he'i ave Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. ³¹ Nde pyhy ramo Nhandejáry hekove tee va'e, nde rereko asy-vy, ne mongyhyje eterei voi arã. Ivai eterei arã nde-vy. Nderejekapái arã íxugwi, nerekanhýi arã íxugwi. Upéa-rehe tanhanhangareko porã katu nhandéjehe.

³² Aipota pene mandu'a jevy pende rekokwe-rehe. Are-ma pende resape rire Nhandejáry pene mo'arandu-vy, pehasa asy va'ekwe. Ha pehasa asy ramo jepe, ndapeváiry joty va'ekwe Cristo rape-gwi. ³³ Oĩ pene pa'ũ-my atýra-py onhe'ẽ rei rei va'ekwe hese. Entéro hexapyrãpyrã-rupi pende rereko asy va'ekwe. Oĩ pene pa'ũ-my hambiereko asy va'e-pe omoirũse va'e. Opena hese-gwi omoirũ íxupe. ³⁴ Ha preso onhemoĩ va'e katu ohasa asy jave pemoirũ íxupe. Pene mba'e kwéry osakea ramo heraha-vy, napemboasýi joty hambieraha. Ogwerahapa ramo jepe, pevy'a joty kuri. “Oĩ joty nhande-vy gwarã opa e'ỹ va'e” peje joty kuri pendejúpe. Peẽ-my gwarã peikwaa voi. Upéa-gwi pevy'a joty kuri peiko-vy. ³⁵ Pende py'amirĩ e'ỹ reheve Nhandejáry reko irũ ramo peiko ramo, ome'ẽ va'erã peẽ-my pene rembiapo porã repyrã. Upéa-gwi ani penhembopy'amirĩ uka teĩ kuri. ³⁶ Aníke pejehesa rerova uka teĩ peiko-vy. Pejapo ae katu Nhandejáry remimbota he'i hagwe-rami ojapo hagwã pende-rehe. ³⁷ Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ: “Ange hi'are e'ỹ reheve ogwahẽ-tama ou-vy ou va'erã. Ndahi'are mo'ãi voi. ³⁸ Xe re'yí ipy'a potĩ va'e xe rerovia-gwi, oikove va'erã. Ha

xéhegwi ojehesa rerova uka va'erã oĩ ramo katu, ndarohorýi va'erã íxupe”^{*} he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. ³⁹ Ha nhande kwéry katu ndaha'etí nhanhehundi hagwã jaje-hesa rerova uka va'erã mombyry Nhandejáry-gwi jaiko hagwã. Jarovia-ma ae Nhandejáry-pe nhande py'a gwive nhane resende hagwã.

11

Iporã katu jarovia tee voi Nhandejáry-pe

¹ Jarovia tee ramo, “Anhetegwa voi nhane remiha'arõ” ja'e. “Jahexa e'ỹ ramo jepe, jaik-waa voi oikoha” ja'e jarovia tee-gwi íxupe. ² Yma gware nhane rembypy ogwerovia tee-gwi ojohu porã íxupe kwéry Nhandejáry. Imandu'a porã hese kwéry. ³ Inhe'ẽ jarovia-gwi, ja'e “Onhe'ẽ-py rei ombojehu va'ekwe ojéupe ko yvy ha áry ave Nhandejáry” ja'e. Hexapyrã gwive ojapo-ma ramo va'ekwe, ndaipóri hembiporukwe. Upéa-gwi jaikwaa voi Nhandejáry ombojehu rei va'ekwe.^{*}

⁴ Oĩ va'ekwe yma gware nhane rembypy héry va'e Caim, tyvýry héry va'e Abel. Ha tyke'ýry katu ime'ẽpyrã ome'ẽ va'ekwe Nhandejáry-pe. Upéi tyvýry ome'ẽ va'ekwe íxupe ijukapyrã. Nhandejáry-pe ogwerovia tee-gwi ome'ẽ íxupe. Ha Nhandejáry ojohu porã tyvýry remime'ẽgwe. Ha tyke'ýry remime'ẽgwe katu ndojohu poráiry voi. Ha tyvýry-rehe katu he'i, “Xe rerovia tee-gwi, hekorupi oiko ipy'a potĩ reheve” he'i tyvýry-rehe Nhandejáry. Enterove va'e imandu'a porã hese hikwái. Yma omano va'ekwe tyvýry Abel. Omano jepe,

^{*} **10:38** Hc 2.3-4 ^{*} **11:3** Gn 1.1-31

onhe'ẽ vérami joty oĩ-vy. Ogwerovia tee-gwi íxupe, nhane mandu'a meme herakwã-rehe.*

⁵ Ha myamyrĩ Enoque ave ogwerovia tee va'ekwe Nhandejáry-pe. Ogwerovia tee-gwi, nomanói va'ekwe Enoque. Imanoha rãgwe-py, Nhandejáry ogweraha rei íxupe. Upéa-gwi ndotopavéi-ma íxupe. Ne'írã vyteri ogwerojeupi íxupe heraha-vy ramo, ogwerohory íxupe Nhandejáry, he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ.*

⁶ Ogwerovia e'ỹ reheve, avave-pe ndogwerohorýi Nhandejáry. Nhamoirũse ramo Nhandejáry-pe, “Oĩ voi Nhandejáry” ja'e va'erã hese. “Ha'e nhande rovasa va'erã, jaheka tee ramo íxupe” ja'e ave hese. Upéa nhe'ẽ nhamombe'u e'ỹ ramo, nanhamoirũiry va'erã voi íxupe. Tekotevẽ jarovia tee ae íxupe nhamoirũ hagwã íxupe. Jarovia e'ỹ ramo, nanhamoirũiry va'erã íxupe.

⁷ Ha Noé amyryĩ katu ogwerovia tee va'ekwe Nhandejáry-pe. Upéa-gwi ogwerovia tee-ma ojéupe omombe'u va'e. Ohexa e'ỹ reheve jepe henonderã omombe'u-ma íxupe Nhandejáry. Upéixa-gwi ojapo va'ekwe kanoagwasu Nhandejáry nhe'ẽ rendu-vy. Ha upe rire katu ovu ramo y, onheresende-ma ha'e-py. Hóga pygwa gwive onheresende ave. Upéixa ha'e ogwerovia oiko-vy-gwi, ojekwaa porãve va'ekwe yvypóry-rehe ogwerovia e'ỹha. Ogwerovia-gwi, “Ipy'a potĩ-ma” he'i hese Nhandejáry.*

⁸ Ha myamyrĩ Abraão katu ogwerovia tee-gwi, ohendu va'ekwe Nhandejáry nhe'ẽ ohenói ramo íxupe. Ohendu-gwi ova oho-vy outro yvy-koty.

* **11:4** Gn 4.3-10 * **11:5** Gn 5.21-24 * **11:7** Gn 6.13-22

“Ame'ě va'erã nde-vy nde yvyrã” he'i hagwe-py íxupe ova va'ekwe oho-vy. Gwetã oheja oho-vy ha ki-koty po oho-ta ndoikwaái oho hagwã. Nhandejáry omondose ha-py íxupe oho. ⁹ Ogwerovia tee-gwi, ogwahẽ rire Nhandejáry omondo hagwe-py, upe yvy-rehe rei oiko. “Ame'ě va'erã nde-vy” nde'i reíry íxupe Nhandejáry. Upe he'i ojéupe hagwe-rupima oiko. Yvy oyvy e'ỹ-rupi oiko va'erami oiko. Ao gwigwa óga gwy-rupi oiko. Hendive oiko ta'ýry Isaque, hemiarirõ Jacó ave. Ta'ýry-pe, hemiarirõ-pe ave, “Ame'ě va'erã nde-vy nde yvyrã” he'i va'ekwe íxupe Nhandejáry. He'i ojéupe hagwe-pyma ãy oiko hikwái.* ¹⁰ Ha Abraão katu oha'arõ arõ oiko-vy va'ekwe oiko hagwã upe tetã tee yváy pygwa-py. Nhandejáry he'i hagwe-ramima oiko upe tetã. Ha'e ae hembiaapo voi. Upéa ra'arõ arõ-vy, ao gwigwa óga gwy-rupi oiko joty va'ekwe. ¹¹ Ha hembireko Sara ogwerovia tee ave. Ogwerovia tee-gwi, omemby e'ýha ogwenog-waigwĩ-ma jepe, ituja-ma teĩ iména, ogwerovia joty oiko-vy Nhandejáry nhe'ě. Upéa-gwi oiko-ma va'ekwe imemby. Nhandejáry he'i va'ekwe ogwerovia-gwi, oiko-ma imemby.* ¹² Ituja eterei ramo jepe Abraão, omano va'erã-rami oiko ramo jepe, oiko joty va'ekwe ta'ýry. Upéi heta heta hemiarirõ joapyri pyri. Ha'e anho ramo jepe, heta eterei-ma hemiarirõ onhemboe'ýi oho-vy. Heta heta jasytata pyhare. Ygwasu rembe-rehe heta eterei oĩ yvy ku'itĩ ndajaipapapái va'e. Upéixa ete heta eterei onhemboe'ýi ave Abraão remiarirõ

* **11:9** Gn 12.1-8; Gn 35.27 * **11:11** Gn 18.11-14; 21.2

joapyri pyri.* ¹³ Omano ramo jepe Abraão, omano ramo jepe ta'ýry, hemiarirõ ogwerovia tee joty. Omano jave, ne'írã ome'ẽse va'e ome'ẽ íxupe. Ne'írã ome'ẽ íxupe he'i va'ekwe. Momyry-gwi ohexa va'e-rami, ogwerovy'a Nhandejáry ojúpe ome'ẽ va'erã. “Ko yvy-rehe jaiko rei oyvy e'ỹ-rupi oiko va'e-rami” he'i ojóupe hikwái. ¹⁴ Upéa he'i va'e, “Nhande yvy teerã jaheka jaiko-vy” he'i ojóupe hikwái. Upéixa-gwi hexahare oikwaa voi ome'ẽ-ta va'ekwe ijyvyrã íxupe kwéry. ¹⁵ Naimandu'avéi-ma yvykwe-rehe osẽ oho-vy va'ekwe-gwi. Imandu'a jevy ramo ra'e, ome'ẽ arã ra'e oho jevy hagwã oyvykwe-py. Ha naimandu'avéi-ma gwembiejare-rehe. ¹⁶ Gwendarã iporãve va'e ae katu ohexa nga'u hikwái. Yváy pygwa gwenagwã-py oho hagwã-rehe ikyre'ỹ ete voi hikwái. Oĩ va'ekwe henagwã Nhandejáry rembiapo. Ogwerovia tee-gwi nomotĩry va'ekwe oiko-vy Nhandejáry-pe. “Ha'e ko Nhande Ru tee voi” he'i ramo hese, anhetegwa voi. Upéixa-gwi nomotĩry Nhandejáry-pe.

¹⁷ Ogwerovia tee-gwi, oipota Nhandejáry ojek-waa porãve Abraão amyri rekoha. Upéa-gwi oheko johu va'ekwe íxupe. Upéi Nhandejáry nhe'ẽ-py ojuka-ta mo'ã ime'ẽ-vy gwa'ýry Isaque. Are-ma, “Oromboe'ýi va'erã” he'i ramo jepe íxupe Nhandejáry, nahakate'ýi joty va'ekwe gwa'ýry peteĩmi oiko va'e-rehe.

¹⁸ “Oiko va'erã nde ra'y Isaque remiarirõ joapyri pyri”

he'i ramo jepe íxupe Nhandejáry, ojuka-ta mo'ã joty ime'ẽ-vy gwa'ýry. ¹⁹ “Xe ra'y ojejuka rire, omoingove kwaa jevy va'erã íxupe Nhandejáry”

* 11:12 Gn 15.5-6; 22.17

he'i joty ojeupe Abraão. Ha ojejuka e'ỹ ramo jepe, onhemoingove jevy va'e vérami oiko jevy joty.*

20 Ha upe rire katu okakwaa va'ekwe ta'ýry Isaque. Upe ramo, ogwerovia tee-gwi, “Anhetegwa amombe'u-ta. Nde rovasa va'erã Nhandejáry” nde'i reíry gwa'ýry-pe Jacó Esaú ndive. Oiko va'erã omombe'u íxupe.*

21 Ogwerovia tee-gwi, omano-ta ramo ta'ýry Jacó, “Anhetegwa amombe'u-ta nde-vy. Nde rovasa va'erã Nhandejáry” he'i mokõi gwemiarirõ José ra'y-pe, opykokaha-rehe ojepytaho opu'ã onhembo'y-vy omboete hagwã Nhandejáry-pe.*

22 Ogwerovia tee-gwi, omano-ta ramo Jacó ra'y José, “Xe re'ýi Israel kwéry ova jevy va'erã ohovy Egito yvy-gwi” he'i omombe'u-vy. “Peho ramo, peraha katu ave xe akãgwe peho-vy pemoingatu jevy hagwã pegwahẽ hagwã-py” he'i gwe'ýi kwéry-pe ojapo uka-vy.*

23 Ogwerovia tee-ma va'ekwe Nhandejáry-pe myamyri Moisés ru isy ave. Oiko-ma ramo ta'ýry, “Mitã porã voi oiko” he'i hese Moisés-rehe. Ha mburuvixagwasu ojuka ukase mo'ã ramo íxupe, ndokyhyjei joty túvy isy ave. Ogwerovia tee-gwi, ojuka e'ỹ hagwã mbohapy jasy onhomi tee imoĩ-vy. Mburuvixa-gwi onhomi tee imoĩ-vy.*

24 Ha Moisés katu ogwerovia tee va'ekwe Nhandejáry-pe. Upéa-gwi okakwaa rire, “Xe ae ndaiko-sevéiry mburuvixa Faraó rajy memby ramo” he'i ójehe.* 25 “A-py aiko ramo, sapy'a ete mburu-

* 11:19 Gn 22.1-14; 21.12 * 11:20 Gn 27.27-29,39-40 * 11:21 Gn 47.31-48.22 * 11:22 Gn 50.24-25; Êx 13.19 * 11:23 Êx 2.2; 1.16,22 * 11:24 Êx 2.10-15

vixarã-rami aiko va'erã” he'i ójehe. “Upéixa aiko ramo, aiko teĩ arã ajerero hory rei va'erã Nhandejáry nhe'ẽ rendu e'ỹ-vy” he'i ójehe. “Ha xe katu ndaiko mo'ãi upéixa” he'i. “Nhandejáry re'ýi-pe ae-ma xe amoirũ-ta” he'i. “Ojerereko asy ramo hikwái, hendive xe rereko asy va'erã ave” he'i ójehe Moisés. ²⁶ “Upéixa xe ajerereko asy ramo jepe, iporã ave xe-vy” he'i ójehe. Imandu'a meme ojéupe gwarã-rehe. Ojéupe Nhandejáry remime'ẽrã gwenonde-py ogwereco. Nhandejáry remime'ẽrã-rehe imandu'a. Upéa-gwi he'i, “A-py Egito-py heta opamba'e areko” he'i. “Ha xe rembiereko iporãve xe ahejapa, Nhandejáry rembiporavo re'ýi reko-rupi xe aiko hagwã” he'i ójehe. “Hese onhe'ẽ rei reiha-rami, xe-rehe tonhe'ẽ rei rei ave” he'i Cristo ou va'erã-rehe. ²⁷ Ogwerovia tee-gwi, ova oho-vy Egito yvy-gwi. Mburuvixagwasu remimbota e'ỹ-rupi oiko. Ipoxy ramo jepe, ndaikyhyjéi joty íxugwi. Nhandejáry jahexa e'ỹ va'e-pe ohexa va'e-rami joty oiko. Upéa-gwi ndojehesa rerova ukái joty íxugwi. Hape meme joty oipyhy oiko-vy.* ²⁸ Ogwerovia tee-gwi, Egito-gwi ova-tama ramo, omoĩ ypy va'ekwe arete héry va'e páscoa, “Pembohayvi katu pene rokẽ ári ijukapyre rugwy” he'i gwe'ýi kwéry-pe. “Ani pembohayvi e'ỹ teĩ” he'i. “Ou arã ojuka-vy peteĩ teĩ otopa va'e mitã kwimba'e ppykwe gwive gwĩ Nhandejáry rembigwái yváy pygwa oporojuka va'ety he'i va'e. Tugwy ohexa oĩ ramo pene rokẽ-rehe, ohasa rei arã oho-vy ijukaharãgwe” he'i gwe'ýi kwéry-pe.* ²⁹ Ogwerovia tee-gwi, Moisés re'ýi kwéry ohasa

* **11:27** Êx 2.14-15 * **11:28** Êx 12.12-13,21-30

va'ekwe oho-vy ygwasu pytã oje'eha. Yvy ete-rupi ohasa oho-vy va'e-rami ohasa oho-vy hikwái. Upéi hapykwerigwa Egito pygwa ohasase mo'ã. Ohapykwe segi mo'ã ha ndohasáiry. Y mbyte-rupi oho jave, ojaho'i onhapymimba-ma íxupe kwéry y.*

³⁰⁻³¹ Ogwerovia tee-gwi nhane rembypy Israel kwéry ogweroajere Jericó tetã oho-vy hikwái. Peteĩ semana ogweroajere oho-vy. Ha upe rire katu ho'apa ijokoha. Oikepa upe-py Israel kwéry ojuka hagwã Nhandejáry nhe'ẽ renduse e'ỹha-pe. Ha ndojukapáiry upe tetã mygwa-pe.* Peteĩ kunha Raabe héry va'e, ikwimba'ese ramo jepe, ha'e ohendu joty Nhandejáry nhe'ẽ. Upéa-gwi onheresende joty. Ogwerovia tee-gwi, gwĩ soldado henonde-rupi ogwahẽ nhemi ou-vy ohexa va'ekwe-pe, “Pegwahẽ katu” he'i joty ra'e íxupe. Oimeha nomombe'úi joty ijukaharã mo'ã-pe.*

³² Heta amombe'u kuri gwĩ Nhandejáry reroviaha rehegwa nhe'ẽ. ãy namombe'upa mo'ãi. Nome'ẽiry xe amombe'upa Gideão rehegwa nhe'ẽ, Baraque rehegwa nhe'ẽ, Sansão rehegwa nhe'ẽ, Jefté rehegwa nhe'ẽ ave. Namombe'upa mo'ãi Davi rehegwa nhe'ẽ, Samuel rehegwa nhe'ẽ ave. Gwĩ Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety rehegwa nhe'ẽ nome'ẽi xe amombe'u.*

³³ Ogwerovia tee-gwi, onhorairõ va'ekwe outro tetã mygwa ndive. Onhorairõ rire, ipu'aka hese kwéry. Hembiaipo vai va'ekwe-pe

* **11:29** Êx 14.21-31 * **11:30-31** Js 6.12-21 * **11:30-31**
Js 6.22-25; 2.1-21 * **11:32** Jz 6.11-8.32; 4.6-5.31; 13.2-16.31;
11.1-12.7; 1 Sm 1.1-25.1

ogwereco asy. Ha'e ae hembiaapo porã. “Arovia tee katu Nhandejáry remimombe'u” he'i tee-gwi, Nhandejáry ojapo hese he'i hagwe-rami. Jagwarete juru omboty pono oisu'u íxupe.* ³⁴ Oĩ tata ipoxy va'e-rehe ipu'aka tata rendy mbogwe-vy va'e. Oĩ kyse-py okutuharã-gwi, onheresende joty va'e. Oĩ onhorairõ jave nonhembopy'amirĩ ukáiry va'e. Onhembopy'agwasu joty oiko-vy. Oĩ soldado kwéry outro yvy-gwi ou va'ekwe ndive onhorairõ ramo, omboripara joty, ipu'aka joty hese.*

³⁵ Oĩ kunha hóga pygwa omano va'ekwe. Ogwerovia tee-gwi, onhemoingove jevy íxupe va'ekwe. Oĩ ave heta ojerereco asy eterei rire, ojejuka va'ekwe. Nhandejáry-gwi ojere ramo ra'e, ndojukái arã ra'e. Ha ndováiry joty íxugwi. “Ava e'ỹ rire, iporãve xe rekoha arã xe moingove jevy rire Nhandejáry” he'i ae joty ójehe.* ³⁶ Oĩ onhembohory hese va'ekwe. Ombopi mbopi íxupe va'ekwe. Oĩ onhapytĩ íxupe va'ekwe. Oĩpokwa heraha-vy íxupe omoĩ hagwã preso va'ekwe.* ³⁷ Oĩ ita-py ojapi íxupe va'ekwe. Oĩ serra-py onhekytĩ va'ekwe imbyte-rupi. Oĩ kyse-py ojejuka va'ekwe. Ombojehesa rerova ukase ramo jepe, ndováí joty Nhandejáry-gwi. Gwóga-py ndopytái. Opa-rupi oiko rei. Omonde ovexa ragwe, kavara pirekwe omonde ave oiko-vy. Iporiahu oiko-vy. Ipy'a jopy ojerereco asy ave oiko-vy.* ³⁸ Upéa kente kwéry remimbojeyvy voi. Oamboeteve va'erãgwe-

* **11:33** Dn 6.1-27 * **11:34** Dn 3.1-30 * **11:35** 1 Rs 17.17-24;

2 Rs 4.25-37 * **11:36** 1 Rs 22.26-27; 2 Cr 18.25-26; Jr 20.2; 37.15;

38.6 * **11:37** 2 Cr 24.21

pe omomba'e rei va'ekwe hereko-vy. Tekwaty e'ỹ-rupi oiko, opyta e'ỹ va'e. Yvyaty-rehe ogwata oiko va'e. Hóga e'ỹ va'e. Opa-rupi rei oiko va'e. Ojohu ha-py rei oke va'e. Onhemi nhemi oiko-vy ita kwa-rupi. Yvy kwa-rupi oiko ave. Upéa kwéry omboeteve va'erãgwe-pe, omomba'e rei joty hereko-vy kente kwéry. ³⁹ Upe va'e kwéry yma gware ogwerovia tee-gwi, imandu'a porã hese kwéry Nhandejáry. Imandu'a porã ramo jepe, ne'írã ojaopa joty hese kwéry he'i hagwe-rami. ⁴⁰ Nhande kwéry ãygwa nhane ra'arõ joty ojaopa porãve hagwã nhande kwéry-rehe. Nhandejáry he'i va'ekwe yma gware-pe nomboagwyjéi va'ekwe. Ha ko'ánga katu ãygwa ojaopa-gwi inhe'ê, omboagwyje-ma íxupe. “Ãygwa rehegwa nhe'ê onhemboagwyje rire, aroagwyje-ta ave yma gware-pe ahovasa-vy” he'i ojéupe Nhandejáry. Upéa-gwi ãygwa ra'arõ-vy ne'írã ojaopa yma gware-pe he'i hagwe-rami.

12

Nhandejáry Nhande Ru voi (Pv 13.24)

¹ Yma gware heta eterei oĩ Nhandejáry-rehe ojerovia tee va'e. ãy nhande rexaha-rami oiko. Opa-rupi nhande jerekwe-rupi oĩ nhande rexaháry. Upéa-gwi jaiko katu ohose ha-py pya'e oripara oho-vy va'e vérami. Pya'e ogwahêse-gwi, ndopyta pytái oripara oho-vy. Ha'e heko-rupi jaiko katu. Gwĩ oripara va'e omboi oao pya'eve oripara hagwã. Ha'e omboykeha-rami onhem-bopohyiharãgwe, upéixa ave nhande nhamboyke

nhandéhegwi tekoha vai. Pya'e a'e ipu'akase nhande-rehe tekoha vai. Ani ipu'aka hagwã-rami teĩ jaiko. Jaiko porã meme katu jajehexa uka porã hagwã nhande rexaháry-pe. ² Ha Hesu katu nhane renonde-py jareko katu jajehesa rerova uka meme katu jaiko-vy Hesu-rehe. Ha'e ojerovia tee va'e Nhandejáry-rehe. Ogwerovia ku'a ku'a e'ỹ va'e voi ha'e. Hesu rekoha-rami jaiko. Ha'e ojejuka uka-tama ramo kurusu-rehe, ndováí joty va'ekwe Nhandejáry rape-gwi. “Amano rire, an-hemoingove jevy rire, avy'a eterei joty va'erã” he'i ójehe Hesu. Upéa-gwi nopenái ójehe hembiaipo vai va'ety-rami kurusu-rehe ojuka-tama ramo íxupe. Omotĩ eterei ramo íxupe, nahakate'ỹi joty ójehe. Upéa-gwi ãy katu ogwapy-ma oĩ-vy Nhandejáry akatúa-koty. Ogwapy haty yke-rehe ogwapy-ma oĩ-vy. ³ Pene mandu'a kena Hesu ojerereko asy hagwe-rehe. Ndaija'etí hese hekoha vai va'e ha ndováí joty Nhandejáry rape-gwi. Pene mandu'a kena hese pono pevy'are'ỹ, pono pejehesa rerova uka íxugwi. ⁴ Tekoha vai-pe pejoko joko ramo, ne'írã pende juka. Upéa-gwi ani kena pende-rehe ipu'aka tekoha vai. ⁵⁻⁶ Ani pende resaráí Nhandejáry nhe'ẽ-gwi. Tajýry, ta'ýry-rami pene mbopy'agwapy va'e inhe'ẽ. He'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

“Nhandejáry onhemonhe'ẽ joty gwembiayhu kwéry va'e-pe. Xe ra'y, xe raji, he'i íxupe va'e gwive, túvy-rami ogwereco asy íxupe oheko rerova uka-vy. Upéa-gwi pehendú mani inhe'ẽ, peẽ-my onhemonhe'ẽ jave. Pende rayhu-gwi ae pende rereko asy pende reko rerova uka-vy. Pene mbohasa asy ramo,

ani joty kuri pende py'amirĩ teĩ.”
Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ.*

⁷ Pehasa asy ramo jepe, pende rereko Nhandejáry gwa'yry-rami joty. Upéa-gwi ani pende py'amirĩ teĩ pejerereko asy ramo jepe. “Gwa'yry-rami xe rereko Nhandejáry” peje ae pendéjehe kwéry. Ndoikói mitã túvy ombohasa asy e'y íxupe va'e oheko rerova uka-vy. ⁸ Nane mbohasa asyí ramo ra'e, ta'yry tee ramo ndereikói arã ra'e. Túvy e'y va'e-rami ereiko arã ra'e. ⁹ Nde ru yvy pygwa ne mbohasa asy ramo jepe, eremboete joty íxupe ereiko-vy. Upéixa nhande ru yvy pygwa-pe nhamboete voi. Aipo ramo Nhande Ru yváy pygwa-pe nhamboeteve katu. Ani pehendú e'y teĩ íxupe. Penheme'ẽ katu ae íxupe peiko tee hagwã hendive. ¹⁰ Ha nhande ru yvy pygwa nanhane mbohasa asy aréiry oiko-vy. Nhane mbohasa asyse ramo, sapy'a nhane mbohasa asy. Ha Nhandejáry nhane renohẽ porã nhande rereko asy-vy, jaiko marangatu hagwã heko-rupi. ¹¹ Jajerereko asy jave, ndajarovy'ái voi. “Aiko asy voi” ja'e mo'ã nhandéjehe. Ha upe rire katu Nhandejáry rembiereko asy nhande heko-rupi jaiko. Nhande py'agwapy reheve jaiko. Heko tee-rupima jaiko.

Nhande rekoha a-rami

¹²⁻¹³ Ani pene ate'y teĩ pene mytu'e'y-gwi. Penhemokyre'y ae peho meme hagwã tape porã-rupi. Penhembopy'agwasu katu pendéjehe, peho meme hagwã tape porã-rupi. Upéixa ramo gwĩ ogwerovia ku'a ku'a va'e ndohói arã ogwata porã e'y

* **12:5-6** Pv 3.11-12; Jo 5.17

va'e-rami. Onhepysanga sanga va'e-rami, ndog-watavéi arã. Oho ramo tape vai-rupi, okaráu va'e-rami onhemaxuka va'erã. Peho porã ramo ae, ogwerovia tee-ma va'erã.

¹⁴ Ani pejoteta teĩ. Enterovéa-pe ae pereko porã pende joja porã hagwã. Peiko marangatu katu. Pende reko marangatu e'ỹ reheve ndapehexái arã Nhandejáry-pe. ¹⁵ Penhangareko porã pendéjehe ani hagwã oiko pene pa'ũ-my ojehesa rerova uka va'erã Nhandejáry nhande rexakwaa rei va'e-gwi. Toiko e'ỹ pene pa'ũ-rupi pono pende resa rerovapa ójehe. Upeixagwa-pe he'i temitỹ hái hi'a va'e. Upe temitỹ okakwaa, hi'a. Upéi heta oĩ hi'upy e'ỹ jepe, ho'u joty. Ho'u-gwi ndoiko porãvéi-ma. Upéa-gwi ani oiko pene pa'ũ-my pende akwaa rerovase va'e gweko-rupi. ¹⁶ Penhangareko porã pendéjehe. Toiko e'ỹ katu pene pa'ũ-my myamyrĩ Esaú rekokwe-rami oiko va'e. Ha'e oĩ kwaa e'ỹ va'e Nhandejáry-rehe nopenáiry oikovy. Ha'e túvy ra'y ypykwe jepe, ovende joty va'ekwe ojéupe Nhandejáry remime'ěrã. Ho'u va'erã-rehe, ombovare'a e'ỹharã-rehe ovende joty va'ekwe.* ¹⁷ Ha upe rire katu, “Eme'ẽ mani katu xe-vy nde ra'y ypykwe pegwarã eme'ẽ xe-vy” he'i mo'ã gwu-pe. “Ndikatuvéi-ma ame'ẽ va'erã ndevy xe ra'y ypykwe pegwarã ae” he'i joty íxupe túvy. Hasẽ voi upe-ma ramo. Ojahe'o-vy ojerure rure ojéupe gwarã-rehe mo'ã. Onhemboasy ramo jepe, ndikatúi ome'ẽ íxupe. Ndikatúi ohekoviarõ gwembiapokwe. Gwemime'ẽgwe oipe'ase jevy ramo jepe, ndikatuvéi-ma ome'ẽ jevy íxupe gwa'ýry

* **12:16** Gn 25.29-34

ypykwe pegwarã. Ha peẽ katu ani ha'e-rami pe-moĩ ko vvy rehegwa-rehe anho pende resa.*

¹⁸ ãy ndapeikovéi-ma yma gware Israel kwéry amyri rekokwe-rupi. Ha'e kwéry oho ramo Nhandejáry renda-py, ogwahẽ oho-vy va'ekwe upe vvyaty-py héry va'e Sinai-py. Japoko hese va'e ha-py ogwahẽ va'ekwe. Tata ipoxy ramo, ohexa. Upe-py pytũ rei-ma, pyhare va'e-rami. Upe-py oĩ marány vvytu. ¹⁹⁻²⁰ Upe-py ohendu mimbygwasu nhe'ẽ. Onhe'ẽ va'e ohendu ave:*

“Ko vvyatyrusu onhegwahẽ e'ỹ va'e-rehe opyrũ va'e gwive, mymba nhu pygwa jepe opyrũ va'e gwive hese, tojejapi hu'y-py. Ita-py omano peve tojejapi, he'i onhe'ẽ va'e ojapo uka-vy.”*

Upéa nhe'ẽ omondýi-ma va'ekwe yma gware Israel kwéry-pe. Upéa-gwi ojerure rure Moisés-pe omombe'u e'ỹve hagwã íxupe upe onhe'ẽ va'e. ²¹ Ha Moisés katu onhemondýi voi: “Xe py'a ryrýi xe kyhyje-gwi” he'i ójehe upe vvyaty-rehe oĩ va'e rexa-vy.*

²² Ha ãy katu ndapeikovéi-ma yma gware reko-rupi. Hekovia peiko ãy ogwahẽ oho-vy va'e-rami yváy pygwa vvyaty-py héry va'e Sião-py. Nhandejáry hekove tee va'e retã-my ogwahẽ oho-vy va'e-rami peiko. Upe-py oĩ yváy pygwa Jerusalém tetã, upe-py oiko heta eterei Nhandejáry rembigwái ojepapa e'ỹ va'e. ²³ Upe-py yváy-py ojogweroaty oiko-vy jave, ovy'a Nhandejáry

* **12:17** Gn 27.30-40 * **12:19-20** Êx 19.12-22; 20.18-21; Dt 4.11-12; 5.22-27 * **12:19-20** Êx 19.12-13 * **12:21** 2 Co 3.7-13

ra'y ypykwe. Peteĩ teĩ héry va'e gwive onhemoĩ kwatia-rehe va'ekwe vérami, “Xe re'ýi tee” he'i hese Nhandejáry. ãy katu pemoirũ-ma peiko-vy Nhandejáry-pe. Ha'e hembiaapo apokwe-rehe enterová-pe ogwereco va'erã. Pemoirũ-ma ave gwĩ omano va'ekwe-pe gwive, “Ogweroagwyje ete-ma onhe'ẽ onhemopotĩmba ete-ma” he'i hese va'e Nhandejáry. Upéa rehegwa-pe pemoirũ-ma.
²⁴ ãy katu pemoirũ-ma peiko-vy Hesu-pe. Ha'e ojejuka uka va'ekwe nhande-rehe. Upéa-gwi Nhandejáry oiko-ma pende Járy ramo. He'ýi tee ramo peiko-ma peẽ. Abel amyri gwugwy mbyte-py ojejuka va'ekwe. Omano rire, “Xe repy katu, xe repy katu” he'i va'e-rami. Ha Hesu katu gwugwy mbyte-py ojejuka uka ramo, “Xe repy katu” nde'íry va'ekwe “Eiporiahuvereco katu íxupe” he'i gwĩ hugwy-py onhemopotĩ va'erã-rehe.*

²⁵ Penhangareko porã pendéjehe. Ani ijapysa e'ỹ va'e-rami peiko teĩ. Yma gware nohenduséi va'ekwe ko yvy-py gwĩ Nhandejáry nhe'ẽ omombe'u va'e. Upéa-gwi ndaiporivéi va'ekwe hesendeharã. ãy katu nhahenduse e'ỹ ramo yváy-gwi omombe'u va'e, ivaive arã nhande-vy. Ndoikói arã voíte nhane resendeharã. ²⁶ Yma omomyi va'ekwe Nhandejáry nhe'ẽ yvy. Ha ãy katu he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

“Amomyi jevy va'erã yvy. Áry yvate jepe petẽgwe jevy joty amomyi va'erã, he'i. Ha upe rire katu namomyivéi-ma va'erã íxupe, he'i Nhandejáry”*

* **12:24** Gn 4.10 * **12:26** Êx 19.18; Ag 2.6

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. ²⁷ “Peteĩgwe jevy joty amomyi va'erã” he'i ko yvy opa va'erã-rehe. Upéixa jaikwaa Nhandejáry rembiaporã. Gwĩ jahexa va'e hembiapokwe gwive omomyi va'erã oipe'a hagwã, opyta hagwã jahexa e'ỹ va'e meme, omýi e'ỹ va'e meme opyta va'erã.

²⁸⁻²⁹ Nomýiry va'erã Nhandejáry nhande ruvixa ndive jaiko hagwã-py. Upéa-gwi nhatima porã katu Nhandejáry-pe nhande-vy hemime'ērã-rehe. Tata vérami nhande rapy va'e Nhandejáry rekoha. Gwĩ inhe'ẽ renduse e'ỹha ohapy va'e-rami hekoha. Hemimbota-rupi jaiko va'erã nhamboete hagwã íxupe. Nhande py'a porã reheve, nhande py'agwapy ete reheve nhamboete íxupe. Upéa-gwi nhatima porã katu íxupe. Jakyhyje íxugwi pono nhamonhemboasy. “Tuvixave va'e voi Nhandejáry” ja'e nhamboete-vy íxupe.*

13

Nhandejáry remimbota a-rami

(1 Pe 2.11-12)

¹ Ani pehayhu e'ỹ teĩ pende re'ýi kwéry-pe. Pehayhu meme katu Hesu reroviaha-pe gwive. Peẽ kwéry Cristo re'ýi voi. Upéa-gwi ani pejoyhayhu e'ỹ teĩ. Pejoyhayhu rei ae katu peiko-vy. ² Ogwahẽ ou-vy ramo pende róga-py Hesu reroviaha peikwaa e'ỹ va'e, ani pembojevvy rei teĩ íxupe imondo-vy. Ogwahẽ ramo jepe peikwaa e'ỹ va'e, emogwahẽ porã joty íxupe. Oĩ he'i va'ekwe: “Egwahẽ katu” he'i gwĩ ogwahẽ ou-vy oikwaa e'ỹ va'e-pe. Oikwaa e'ỹ ramo jepe, ogwerohory joty

* **12:28-29** Dt 4.24; 9.3; Is 33.14

ra'e Nhandejáry rembigwái yváy pygwa-pe omogwahẽ uka-vy.* ³ Ani pende resarái gwĩ preso onhemoĩ uka va'ekwe-gwi. Hendive preso penhemoĩ va'ekwe vérami pene mandu'a meme joty hese. Ani ave pende resarái gwĩ ojerereko asy va'e-gwi. Hendive pejerereko asy va'e-rami ave joty pene mandu'a hese.

⁴ “Naiporãi ereiko kunha ndive” nde'íry Nhandejáry nhande-vy. Nhane momandu'a uka va'e Nhandejáry nhe'ẽ voi. Iporã katu nhamboete nhane rembireko, nhane ména ave. Ha gwĩ onhemotĩ e'ỹ va'e, hapixa rembireko ndive hapixa ména ndive oiko va'evy katu, ogwerekó asy va'erã íxupe Nhandejáry. Upéa-gwi nhane rembireko ndive anhóte jaiko katu. Nhane ména ndive jajo-hayhu rei jaiko-vy.

⁵ Pirapire hetave va'erã-rehe anhóte ani peiko meme teĩ. “Tuvixave-ta vérami xe-vy pirapire. Pirapire aipotave tave xe jéupe gwarã” ani peje teĩ pendejéupe. “Avy'a xe rembiereko-rehe” peje ae pendejéupe. He'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

“Ndapoheja mo'ãiry voi. Apomoirũ meme va'erã”*

he'i Nhandejáry nhande-rehe. ⁶ Upéa-gwi ani katu jakyhyje teĩ. He'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

“Nhandejáry ko xe pytygwõharã voi. Ndaipu'aka mo'ãi xe-rehe teko rei. Naxe kyhyje mo'ãvéi-ma xe”*

he'i.

* **13:2** Gn 18.1-8; 19.1-3 * **13:5** Dt 31.6-8; Js 1.5 * **13:6** Sl 118.6

Upéa nhe'ẽ nhamombe'u katu nhandejehegwa pono ojekwaa nhande-rehe nhane kangyha, nhande py'agwasu reheve ae jaiko hagwã.

⁷ Ani pende resarái pene mbo'e mbo'ehare-gwi. Nhandejáry nhe'ẽ peẽ-my omombe'u mbe'uhare-rehe pene mandu'a ndu'a joty kuri. Mba'éixa oiko va'ekwe, mba'éixa omano va'ekwe peikwaa voi. Nhandejáry-rehe ojeroviave ave oho-vy hikwái. Upéa-gwi peiko katu hekokwe-rami. ⁸ Omano ramo jepe hikwái, ojehekoviarõ e'ỹ va'e Hesu Cristo. Omano e'ỹ va'e. Kwehe oiko hagwe-ramima joty oiko ãy peve. Opa e'ỹ reheve ndojehekoviarõvéi-ma va'erã. ⁹ Upéa-gwi gwĩ nhe'ẽ ambue-py pene mbo'ese va'erã-rehe ani pejehesa rerova uka teĩ. Ani pejeapysaka teĩ inhe'ẽ-rehe. “Ore reko-rami pekaru ramo, omombaraete va'erã pende py'a Nhandejáry” he'i mo'ã ramo peẽ-my, ani pejeapysaka teĩ inhe'ẽ-rehe. Gwĩ henduhare nonhemombaraetéi joty. Onhemombaraeteve ae nhande py'a nhande rovasa vasa-gwi Nhandejáry. Nhande rexakwaa rei-py nhandemombaraete. Upéixa iporã nhande-vy. Upéa-gwi ani pejeapysaka teĩ inhe'ẽ-rehe.

¹⁰ ãy apomomandu'a-ta judeu reko rehegwa nhe'ẽ-rehe. Gwĩ pa'i kwéry oiko joty judeu reko-rupi Nhandejáry-pe ijukapyrã ome'ẽ-vy mo'ã. Omoirũse-vy mo'ã ho'u ijukapyre ha nomoirũi joty Nhandejáry-pe. Upéixa ramo ndikatúi ha'e kwéry omoirũ Cristo nhande-rehe ojejuka uka va'ekwe-pe. Ndaiporivéi-ma ho'u va'erã onhemombaraete hagwã. ãy gwĩ ijukapyre ho'u joty-vy onhemombaraetese va'e mo'ã, ndikatúi

joty nhane ndive omoirũ Cristo nhande-rehe ojejuka uka va'ekwe-pe. ¹¹ Judeu kwéry va'e pa'i ruvixagwasu ogweroike heraha-vy ijukapyre rugwy. Koty imarangatu ete onhegwahẽ e'ỹ ha-py ogweroike. Upe-py ome'ẽ Nhandejáry-pe omboyke hagwã mo'ã judeu kwéry-gwi hembiapo vaikwe. Hugwy ogweraha koty-py ha hetekwe katu ogwenohẽ heraha-vy tetã-gwi. Ohapy hagwã-py tetã jerekwe-rehe ogweraha.* ¹² Upéa-gwi tetã jerekwe-py ave ojejuka uka va'ekwe Hesu gwugwy avyete-py, omopotĩ hagwã nhande py'a jajejavy rire. ¹³⁻¹⁴ Upéa-gwi nhamoirũ katu Hesu-pe. Gwetã oheja oho-vy va'e-rami, jaha nhamoirũ hagwã íxupe heko-rupi jaiko hagwã. Hese onhembohory hagwe-rami ave, onhembohory va'erã nhande-rehe. Ko yvy-py ndaipóri nhane renagwã opa e'ỹ va'erã. Nhamoĩ meme ae nhande resa yváy pygwa nhane renagwã opa e'ỹ va'erã-rehe. Upéa-gwi nhamoirũ katu Hesu-pe. Gwetã oheja oho-vy va'e-rami jaiko Hesu moirũse-vy. ¹⁵ Upéa-gwi nanhame'ěvéi-ma Nhandejáry-pe ijukapyrã. Hekovía Nhandejáry remimbota ae katu nhame'ẽ íxupe. Nhamboete meme katu Nhandejáry-pe ae, nhande-rehe ojejuka uka-gwi Hesu Cristo. Héry nhamomba'egwasu nhamombe'u-vy ramo, hemimbota nhame'ẽ íxupe. ¹⁶ Pejapo porã meme katu pende rapixa-rehe. Ani pene rakate'ỹ teĩ pene mba'e-rehe. Hemikotevẽ peme'ẽ katu íxupe. Upéa pejapo ramo, pende rerohory va'erã Nhandejáry pene rembiapo-rehe. Yma gware reko-rupi ijukapyrã

* 13:11 Lv 16.27

ome'ë joty va'e-pe ndojohu porãvéi-ma. Pene rembiapo porã-rehe ae pende rerohory va'erã.

¹⁷Hesu reroviaha rerekwa he'i va'e pejapo katu. Pehendu katu inhe'ë. Orepara oiko-vy pende rekove-rehe peho porã hagwã-rehe. “Mba'éixa jarepara va'erã hekove-rehe xe monhe'ë va'erã Nhandejáry” he'i ojéupe pende-rehe. Upéa-gwi pehendu katu inhe'ë. Pehendu ramo, ovy'a va'erã pende-rehe onhangareko-vy. Ha pehenduse e'ÿ ramo katu, pembovy'are'ÿ va'erã íxupe, ndapeiko porã va'erã. Ha ndovy'ái ramo pende rerekwa nipurã arã peë-my.

¹⁸Pembojeupi upi katu pene nhe'ë Nhandejáry-pe ore-rehe. Ore rembiapo porãse meme oroiko-vy. Ipotĩ ore py'a. Upéa-gwi ndoikói voi ore py'apy-py “Erejevavy-ma” he'i va'e vérami ore-vy. ¹⁹Aipota eterei pejapo oração xe-rehe pya'eve xe mogwahë hagwã pende ha-py Nhandejáry.

Onhe'ë paha

²⁰Omano rire Nhandejáry Hesu, omoingove jevy íxupe Nhandejáry nhande rerekwagwasurã. Gwugwy mbyte-py ojejuka uka-gwi Nhandejáry Hesu, he'ýi meme voi nhande. Nhandejáry ruvixa tee voi ha'e. Omano rire omoingove jevy íxupe Nhandejáry nhande rerekwagwasurã. Nhandejáry nhane mbopy'agwapyhaty voi. ²¹Tapende rovasa porã porã katu hemimbota gwive pejapo hagwã. Hesu Cristo ojapo uka hagwã peë-my hembijohu porã tapende rovasa katu. Tonhemomba'egwasu meme katu opa e'ÿ reheve. Upéixa aipota. Amém.

Omondo uka omandu'aha

²² Xe re'ýi, naxe nhe'ẽ mbuku etéiry kwatia-rehe amoĩ va'ekwe. Upéa-gwi pene kyre'ỹ reheve pehendu katu, pende rekorã amombe'u ramo peẽ-my anhemonhe'ẽ-vy. ²³ Timóteo rehegwa nhe'ẽ amombe'u-ta peẽ-my. Preso onhemoĩ ha-gwi, osẽ jevy-ma oho-vy. Pya'e ogwahẽ ou-vy ramo xe hapý araha-ta íxupe. Pende ha-py aha ramo, araha-ta íxupe ave.

²⁴ Amondo uka-ta xe mandu'aha Hesu rerovi-aha rerekwa-pe gwive. Hesu reroviaha-pe gwive amondo uka-ta ave xe mandu'aha. Nhande re'ýi Itália yvy pygwa omondo uka-ta ave peẽ-my omandu'aha. ²⁵ Tapende rovasa vasa katu Nhandejáry pende rexakwaa rei-vy.

Nhandejáry Nhe'ẽ
New Testament in Kaiwá (BR:kgk:Kaiwá)

copyright © 2006 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kaiwá

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kaiwá

© 2006, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022
7ba4d793-0e4f-5efd-8f91-509f2a6d9f6a